

LUNDS
UNIVERSITET

Kandidatuppsats i retorik

Smädelsens möjligheter och begränsningar

En granskning av användandet av smädelsens topiker och dess effekter på två politiska debatter med sverigedemokraternas partiledare i oktober 2009.

Lisa Blomqvist

Institutionen för medier, kommunikation och journalistik vid Lunds universitet

Kurs: RETK01

Kandidatuppsats 15 hp

Datum: 2009-11-23

Handledare: Anders Sigrell

ABSTRACT

- Titel:** Smädelsens möjligheter och begränsningar - En granskning av användandet av smädelsens topiker och dess effekter på två politiska debatter med sverigedemokraternas partiledare i oktober 2009.
- Författare:** Lisa Blomqvist
- Handledare:** Anders Sigrell
- Datum:** 2010-01-07
- Sammanfattning:** Denna uppsats behandlar den retoriska övningen smädelsen och dess roll inom såväl debattsituationer som i retorikutbildningen i stort. Jag tycker mig återfinna smädelsens topiker i två politiska debatter där ämnet är den debattartikel skriven utav sverigedemokraternas Jimmie Åkesson som publicerades i Aftonbladet den 19 oktober 2009. Uppsatsen behandlar smädelse-topikernas effektivitet för att avråda debattens publik från att sympatisera med sverigedemokraterna. Jag kopplar denna argumentationstaktik till retorikens förhållande till etik och moral för att se om detta är förenligt. Jag utgår även från tanken om att de två faktorerna debattfråga och publik påverkar vad vi som både talare och publik uppfattar vara aptum, det vill säga lämpligt för situationen, samt debattens utgång.
- Resultatet av undersökningen pekar mot att smädelsen inte tycks vara ett effektivt medel i en liknande situation, utan främjar istället den smädades offerroll.
- Nyckelord:** Debatt, smädelse, aptum, etik, ställningstagande, progymnasmata, verbalt våld, konsensus, den retoriska situationen, diskussion, Perelman, publik.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.2. Syfte och frågeställningar	6
2. Bakgrund/Teori	7
2.1. Retorik och demokrati	9
2.1.1. Ethos, pathos och logos.....	11
2.2 Retorik, etik och idealet om en vir bonus.....	11
2.2.1. Antiken och vir bonus	12
2.2.2. Etiska förändringar.....	12
2.2.3. Juridiska förändringar	13
2.2.4. Teknologiska förändringar	13
2.2.5. Perelmans – the universal audience som komplement till vir bonus..	14
2. 3. Progymnasmata	15
2.3.1. Lovtal och smädelse.....	16
2.3.2 Förtjänandets roll – D’Angelo	18
2.4. Debatten och deliberativa tal.....	18
2.4.1. Habermas deliberativa demokrati & Chantal Mouffes agonism	19
2.5. Den retoriska situationen	21
2.5.1 Bitzers analysmodell av den retoriska situationen och Vatz kritik av denna	21
3. Metod och material.....	23

4. Analysdel	25
4.1. Debattens retoriska situation utifrån Bitzers analysmodell	25
4.1.1. Exigence	26
4.1.2. Audience	26
4.1.3. Constraints	28
4.2. Granskning av debatterna utifrån smädelsens topiker	29
4.2.1 Härkomst	30
4.2.2 Uppväxt	30
4.2.3. Livsgärning	31
4.2.4. Jämförelse	32
5. Resultat och slutsatser	33
5.1. Vir bonus och etik kopplat till Bitzers "exigence" i den givna debattsituationen	33
5.2. Smädelsens effektivitet utifrån Bitzers "audience"	35
5.3. Smädelsens användningsområden:	37
6. Diskussion	35
7. Litteraturgenomgång	..
7.1. Litteratur	.....
7.2. Elektroniska källor	.....
8. Bilagor	..

1. Inledning

We must begin by acknowledging the hard truth that we will not eradicate violent conflict in our lifetimes. There will be times when nations - acting individually or in concert - will find the use of force not only necessary but morally justified.

USA:s president Barack Obama vid Nobels fredsprisceremoni, Oslo den 10 december 2009.

Detta aktuella och intressanta citat av den retoriskt respekterade presidenten Barack Obama pekar tydligt mot mitt tema för denna uppsats, det vill säga frågan om våld någon gång kan vara just moraliskt och etiskt försvarbart – och kanske till och med även effektivt.

Vid fredsprisceremonin valde Obama i sitt tacktal alltså att försöka förklara och ta ställning till våld och dess komplexa förhållande till etik och moral. Retoriken, vilken i denna uppsats får mantla rollen som skapare av såväl verbalt våld som konfliktlösningar, har under århundraden tagit anspråk på att vara ett alternativ till fysiskt våld, men hur ser detta förhållande egentligen ut då retoriken även enligt många förklaras som ouplösligt förenad med etiken? Hur skall vi kunna ta denna fredslösning på allvar när vi inom retoriken samtidigt praktiserar smädelser och lär oss att håna och förlöjliga på effektivt sätt?¹

Retoriken i sin helhet, både som teori och teknik, kan förklaras som ett tveeggat svärd, som både är livsfarlig och livsnödvändig. Den kan vara ett livsfarligt maktvapen, eller makt att avväpna (Sigrell 2008b s.19). Man kan också beskriva retoriken som en näve: öppen kan du både ge och få kunskap, men stängd kan du i princip inte göra annat än att slåss. På för mig så nära håll som på Lunds universitets sigill återfinns en bild av ett lejon med en bok i ena tassens och ett svärd i den andre, tillsammans med orden *Ad Utrumque*: ”redo för båda delarna”. Och såsom Anders Sigrell beskrivit i sitt installationstal som retorikprofessor den 17 oktober år 2008 är detta även en talande bild av retorikens domäner. Sigillet ursprungsbetydelse tros vara ”redo både för studierna och verkligheten därefter”. I relation till retorikämnet visar

---

¹ Detta i progymnasmatövnningen smädelsen. Se s. 16.

detta på förhållandet inom ämnet mellan boken, vilken symboliserar ökad förståelse och insikt genom tal och kommunikation, och svärdet: det stridande, agonistiska och kanske till och med det farliga inom retoriken (Sydsvenskan, 2008-11-03). Denna stridande sida av retoriken väljer jag att utforska i denna uppsats genom att ta en närmare titt på en politisk tv-debatt där ord står mot ord och publikens hjärtan och hjärnor skall vinnas till respektive sidor.

Om nu president Barack Obama har rätt i det han säger med att det finns våldssituationer som är moraliskt försvarbara, vilka är då dessa inom retoriken? Det mest uppenbara exemplet på våld inom retorikkonsten och därav mitt valda analysområde, är den märkligaste av de fjorton progymnasmataövningarna – smädelsen. Kan smädelsen, det vill säga verbalt våld, vara etiskt och moraliskt försvarbar och även effektiv?

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att söka få en klarhet i smädelsens roll inom debatter och även i retorikutbildningen i stort. Jag vill nå ett svar på frågan om vi i vissa situationer är legitimt berättigade att använda verbalt våld, och vilka dessa kan tänkas vara.

Exempel på situationer då vi kan tänkas behöva använda oss av smädelsen är då politiskt radikala grupper gör anspråk på våra etiska allmänregler om, som i detta fall alla människors lika rätt och värde. Som ett exempel på detta använder jag en debatt mellan Fredrik Malm (fp) och Jimmie Åkesson (sd) i SVT-programmet Debatt, där debattens bakgrund var Sverigedemokraternas partiledares debattartikel i Aftonbladet den 19 oktober 2009, där han bland annat skriver att muslimer är vårt största utländska hot. Som komplettering till denna har jag även granskat en debatt mellan Åkesson och centerpartiets partiledare Maud Olofsson samma morgon.² Med andra ord ligger en möjlig smädelse om en religionstillhörighet till grund för debatten.

---

² De båda debatterna återfinns transkriberade som bilagor tillsammans med Åkessons debattartikel i slutet på denna uppsats.

De frågeställningar jag i mitt arbete utgår ifrån är:

- I vilka situationer kan smädelsen vara användbar?
- I vilka situationer kan den i så fall även vara etiskt försvarbar?
- Kan smädelsen vara *aptum*, passande i situationer där personer eller grupper hotar vår doxa?
- Vilken roll spelar faktorerna *debattfråga* och *publik* på vad som är aptum i en debatt, och därmed på användandet och mottagandet av smädelsen?

2. Bakgrund/Teori

Bakgrunden till denna uppsats är tre mediala händelser den 19:e och den 20:e oktober 2009. Situationen utlöstes då sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkessons debattartikel publicerades i Aftonbladet den 19 oktober, som många uppfattade som upprörande och kränkande av framför allt den muslimska befolkningen i Sverige. Politiker såsom statsminister Fredrik Reinfeldt och socialdemokraternas partiledare Mona Sahlin uttryckte sitt ogillande av artikeln. Flera jurister, därav Peter Althin, gav sin absoluta juridiska avrådan från att publicera artikeln och politiska bloggar skrev otaliga inlägg om artikelns innehåll och huruvida det var rätt av Aftonbladet att publicera den eller ej (t.ex. Klein 2009, Andersson 2009). Forskare påstod att Åkesson saknade belägg för många påståenden i artikeln, och Aftonbladets chefsredaktör Jan Helin publicerade en egen artikel om skälet till varför han tillät sverigedemokraterna utrymme på detta sätt i tidningen, och uttryckte samtidigt sitt avstånd från innehållet i artikeln (Helin 2009a, Aftonbladet 2009-11-02). Morgonen därpå, den 20 oktober, bjöds Åkesson in för att diskutera sin artikel tillsammans med centerpartiets partiledare Maud Olofsson i SVT:s morgonprogram "Gomorrön Sverige". Samma kväll sändes det direktsända debattprogrammet "Debatt" i SVT2, innehållande en debatt mellan Åkesson och folkpartiets Fredrik Malm.

Jag undrar som sagt huruvida detta är en sådan situation där smädelsen kan vara moraliskt försvarbar, när någon/något (i detta fall ett politiskt parti) i sin gång emot våra kollektiva moraliska och etiska ställningstaganden och ståndpunkter, *doxa*. Min definition av begreppet doxa innefattar de allmänna uppfattningar och godkända "sanningar" som de flesta kan acceptera, t.ex. att jorden är rund eller att kvinnor skall ha rösträtt, som är påståenden som

idag är allmänt accepterade i vår doxa, men som tidigare inte var det (Hellspong 2004 s. 197-198). Doxa är relativ och förändras i och med till exempel forskning och samhällets utveckling, och är även relativ för människor från olika kulturer, åldrar, yrkeskåror, etc. Doxa innefattar även den gemensamma etik och moral som de flesta kan se som ”det rätta och goda”. Denna doxa kan man återfinna i vår konstitution i form av lagar och stadgar, t.ex. lagen om ärekränkning, religionsfrihet, etc. Detta uttryck, doxa, är relevant för denna uppsats då sverigedemokraterna, som har haft stora framgångar under de senaste åren, för en politik som enligt de flesta inte går i linje med vår allmänna uppfattning om vad som är etiskt korrekt, då främst beträffande människors lika värde. I riksdagsvalet 2006 ålade sig partiet hem 2,9 % av rösterna (Valmyndigheten 2010-01-01), och denna siffra beräknas enligt opinionsmätningar i årets kommande val att stiga (bl.a. Synovate 2009, Demoskop 2010).

Idén till detta arbete uppstod då jag såg denna debatt och slogs av likheten mellan progymnasmataövningen smädelsens topiker och Fredrik Malms argumentationsteknik.³ Jag fann med ens kopplingar till debattens och retorikens etik och moral. Vad är egentligen *aptum* (det vill säga passande), i en debatt och när går man över gränsen?⁴ Finns det skillnader i vad som är just *aptum* beroende på faktorerna publik och debattfråga?

Vidare i detta kapitel skall jag beskriva de teorier, begreppsdefinitioner och analysredskap som skall ligga till grund för denna uppsats. Jag väljer att strukturera kapitlet någorlunda kronologiskt, med början i en kortfattad genomgång av retorikens uppkomst och dess förhållande till demokrati och etik och hur detta utvecklats till dagens moderna retorik. Jag beskriver även progymnasmataövningarna i allmänhet och smädelsen i synnerhet, debatten

---

³ Se s. 16.

⁴ Den inom retoriken vanligt förekommande termen *aptum*, betyder ungefär ”det passande”, m.a.o. det som ter sig vara passande i, såsom i mitt kommande exempel, en debatt (Weiner 2006 s. 72). I just tv-debatter finns det stränga omständigheter, *constraints*, som bestämmer vad som är just *aptum*, t.ex. regler för public service, tid på dygnet, kanaltyp, etc. Begreppet *aptum* i förhållande med smädelsen är enligt mig intressant och en tanke som går hand i hand med mina frågeställningar. Kan en smädelse vara *aptum*, dvs. för stunden passande och därmed inte gå över gränsen för vad som är gott uppförande eller rent av upprörande? På grund av detta finner jag begreppet *aptum* väsentlig för denna uppsats, och ordet kommer även att florera i min analysdel av debatten.

samt den retoriska situationen. Däremellan väver jag in utvecklande teorier om dessa områden som jag finner intressanta och relevanta för denna uppsats, t.ex. Bitzers retoriska situation.

Genomgående i kapitlet presenterar och utvecklar jag även vissa begreppsdefinitioner som jag finner nödvändiga att förklara då jag i vissa fall har något personliga definitioner som bör förklaras för att kopplingen till uppsatsen och dess syfte skall vara tydligt.

2.1. Retorik och demokrati

Som så många gånger nämnts förut är det ingen slump att retorik och demokrati uppstod och utvecklades samtidigt (bl.a. Sigrell 2008b s. 14). Det fanns ett stort behov av att kunna tala väl och att på rätt sätt använda sig av hållbara argument⁵ för att få folket på sin sida när det skulle tingas i Aten runt 500 e.Kr, då tyranniet störtats och de röstberättigade männen fick makt att övertyga och övertala (Hellspong 2004 s. 20). För dessa röstberättigade män stod mycket på spel, t.ex. mark, krig och resurser, vilket gjorde att talekonsten och att övertygandet, *persuasio*, spelade en central roll i demokratiprocessen. De värtaligt begåvade männen kom att bli ideal, *exemplum*. Därmed utvecklades även marknaden för de professionella talarna och talskrivarna, och i och med folkets önskan att lära sig att tala konstruktivt senare även undervisning av retorik (Hellspong 2004 s. 20). Omkring denna tidpunkt inleddes även diskussionen om retorikens förhållande till etik. Detta blev utgångspunkten för klyftan mellan den platonska och den sofistiska skolan. Dessa retoriska undervisare, sofisterna, kom att bli anklagade av Platon för till stor del enbart bry sig om betalningen för deras framföranden, att försköna och vilseleda åhörarna genom att tala strategiskt och därmed inte satte sanningen i fokus (Sigrell 2008b s. 16, Hellspong 2004 s. 22). Denna sanning ansåg platonisterna vara konstant, medan sofisterna, däribland Gorgias, menade att sanning inte är det viktigaste eller heller det säkra när det gäller retorik, då allting kan tänkas vara på annat sätt. Sanning,

---

⁵ Vars motsats är fallasier, det vill säga då argumenten i en situation är ogiltiga vilket är relevant i en debatt där man som deltagare ofta letar efter att sin motståndare skall yttra ett icke-hållbart argument för att dra fördel av detta. Smädelsen kan räknas som en gren utav *patetiska fallasier*, som Anders Sigrell beskriver i sin bok *Att övertyga mellan raderna* (2001) som: ”När man i sin argumentation på alltför hög grad spelar på känslor till den grad att det blir ett argumentationsfel genom att föra logos ur fokus (Sigrell 2007 s. 419).”

menade sofisterna, behöver heller inte nödvändigtvis att betyda samma sak för två olika personer, utan kan istället vara situationsbunden (Sigrell 2001 s. 34, Hellspång 2004 s. 22-24). Aristoteles beskrev därmed retoriken som ”konsten att vad det än gäller finna det som är bäst ägnat att övertyga” (Aristoteles s. 26). Denna tanke är något som Aristoteles benämnde som *antilogos*, att alla logos har ett antilogos, att man kan se och debattera för allt från två eller fler olika sidor, att alltid på detta sätt bemöta argument med motargument, samt att dessa synsätt är personliga och relativa då allting kan vara på annat vis (Hellspång 2004 s. 211). Denna *dissoi logoi*-tanke⁶ är ytterst relevant i debatter där ord står mot ord, och även i smädelseövningen då man häri tillsammans med lovtalsövningen övar sig på att se en sak från två olika perspektiv nämligen att hylla och smäda samma sak, vilket tros vara ett av övningens syften (Eriksson 2002 s. 159).

Den demokratiska modellen med det offentliga talet som folkligt maktmedel var inte något som tilltalade Platon, eventuellt som ett resultat av framröstningen av Platons mentor Sokrates dödsdom ca 400 f. Kr. Platon trodde istället på en filosofisk och moralisk maktelit som skulle styra staten, en så kallad aristokrati, detta för allas bästa då dessa män var de enda som var kapabla till intelligenta beslut (Hellspång 2004 s. 22-23). Demokratins grundvariabler bygger på konkurrens, kompensationer och öppenhet. Diktaturen däremot, förespråkar inte maktkonkurrens varpå öppen kommunikation ses som ett hot, vilket kan ses som en direkt förlängning och utveckling av Platons och Aristoteles skilda åsikter.

Efter denna kortfattade översikt av retorikens historia och dess förhållande till demokrati är relevant då den i min analysdel och resultatdel skall tillämpas på vår tids politikernas syn på demokrati i en politisk debatt.

---

⁶ Anders Sigrell beskriver i korthet begreppet *dissoi logoi* i introduktionen till *Rhetorica Scandinavica*s temanummer *Retorikens didaktik* (nr 28/2006 s. 7) som ”ett pedagogiskt referens om motstridiga argument som undervisningsform.” och ur ”Retorikens etik - och progymnasmata” (2008a) finns en ytterligare kommentar om att alla dessa argument kan vara sanna beroende på perspektivet. Detta uttryck är därmed aktuellt i smädelseövningen där man tillsammans med lovtalet lär sig att se en sak från två helt olika synvinklar. Även i debatter kan båda debatterande sidors argument te sig sanningsenliga, beroende på val av utgångspunkt och perspektiv för argumenten. Skillnaden mellan *dissoi logoi* och *antilogos* uppfattar jag vara att *dissoi logoi* är den didaktiska, pedagogiska övningen av *antilogos*.

2.1.1. Ethos, pathos och logos

De kanske tre främsta begreppen inom retorikläran är triaden *ethos*, *pathos* och *logos*, även dessa begrepp myntades av Aristoteles. Dessa tre begrepp representerar de tre sorters argument som man som talare kan, och bör, använda sig av i alla retoriska sammanhang för att uppnå sitt mål om att övertyga sin publik. Dessa begrepp är således även relevanta för debatter, vilket är det forum som jag kommer att fördjupa denna uppsats. Begreppet *ethos* uppfattar jag innefatta den tillit, förtrolighet och respekt som jag som talare inger då jag visar publiken välvilja, kunnighet, pondus eller äkthet. Aristoteles framhåller i sin bok *Retoriken* *ethos* som att vara den viktigaste av de tre argumentationstyperna, och beskriver att *ethos* byggs av välvilja (*eunoia*), kunnighet (*phronesis*) och dygd (*arete*). Jag anser dock personligen att dessa tre begrepp är jämlikt relevanta i alla retoriska situationer då de alla är invärtes beroende av varandra.

Pathos är då man använder sig av argument eller uttryck som får publikens känslor, snarare än förnuft, att behagas. Ett exempel på sådan argumentation är just smädelsen som denna uppsats främst handlar om. *Logos* uppfattar jag vara den rena fakta som jag som talare bidrar med till diskussionen, den logiska och förnuftiga argumentationen. Professor Anders Sigrell använder på sida 35 i sin avhandling *Att övertyga mellan raderna* (2001) ordet *logos* som synonym till såväl *förnuft*, *ord* och *tal* som *tanke*, vilket även stämmer överrens med min uppfattning och fastslår därmed begreppets perspektiv i denna uppsats.

Dessa tre ledord inom retoriken, *ethos*, *pathos* och *logos*, är tydligt förknippade med Ciceros triad om talarens plikter, *officia oratoris*, att man skall som talare skall undervisa, beröra och underhålla sin publik för att uppnå deras övertygelse: *docere*, *movere* och *delectare* (Hellspong 2004 s. 49, Sigrell 2008b s. 45).

2.2 Retorik, etik och dåtiden och nutidens ideal om en vir bonus

Man brukar säga att retoriken och etiken är ouplösligt förenade. Utan etiken finns ingen retorik och utan retoriken finns ingen etik (Sigrell 2008b s. 19). Ständigt i våra liv ställs vi inför situationer då våra språkliga uttryck för diverse händelser visar vårt etiska ställningstagande. Etiken påverkar vad vi kommer att säga och hur vi kommer att säga det. Retoriken i sin tur påverkar oss till vad vi uppfattar vara etiskt eller oetiskt (Fredberg 2009 s.

3). Våra språkval har ofta så pass stor betydelse för vår verklighetsuppfattning eller våra beslut att de leder till etiska konsekvenser.⁷

2.2.1. Antiken och *vir bonus*

Cato d.ä. hade en idé om att retoriken skulle hjälpa att skola en man med god karaktär, *vir bonus dicendi peritus*, vilket även Quintilianus tog fasta på i sin *Institutio Oratoria* om hur man blir den perfekta talaren (Sigrell 2008b s.19). Han behandlade även ämnet om hur retoriken kan användas till såväl goda som onda syften, som tidigare nämnts och exemplifierats i inledningen av denna uppsats. Därmed belyste Quintilianus vikten av att konsten hanteras av en man med goda avsikter, en *vir bonus* (Wikström 2007 s. 25).

Aristoteles sade att man blir god av att handla gott (Aristoteles s. 57). Denna tanke presenterar även Afthonios i sin *Progymnasmata*, där övningarna skall leda till samma mål – att bli en god talare som likställdes med att vara en god man (Eriksson 2006 s. 36). Den klassiska retoriken påpekar alltså att för att vara en god retoriker och därmed bli en *vir bonus* bör dina avsikter vara hederliga. Du skall vara moraliskt ansvarsfull och du skall vilja sitt samhälle dess bästa (Hellspong 2004 s. 47). I denna roll som en *vir bonus* vilar alltså etiken. Retorik och etik tycks därmed vara förenade på så sätt att retoriken kräver etik och etik kräver retorik, t.ex. att vi väljer etiska ställningstaganden i och med att vi väljer språk och ordval. Men mina funderingar kring smädelsens roll i retoriken kvarstår då vi har blivit lärda att vi betar oss etiskt och moraliskt korrekt då vi tar avstånd till såväl verbalt som fysiskt våld. Låt oss se på några eventuella förändringar som skett i vår *doxa* och på smädelsen sedan Afthonios och Quintilianus tid. Dessa förändringar kan eventuellt vara bidragande faktorer till att smädelsens användningsområde och ursprungssyfte, det vill säga att leda till att bli en bättre talare samt att öva *dissoi logoi* (Eriksson 2002 s. 158), kan ha förändrats sedan samma epok.

2.2.2. Etiska förändringar

Som tydligt är har vår kollektiva etik och moral (*doxa*) förändrats sedan etiken, och därmed även idealet för vad en ”god man” är. Den mest uppenbara förändringen i dagens Sverige jämfört med det antika Grekland när det gäller begreppet *vir bonus*, är givetvis att inte enbart

---

⁷ Refererat från ”Etik, Perelman och de retoriska övningarna” av Anders Sigrell.

män är lämpade att föra offentliga diskussioner. Dagens norm är att män och kvinnor är lika värda. Inte heller är det en förmögen elit som får föra de demokratiska och offentliga diskussionerna, utan alla vuxna har rösträtt och politisk frihet.

Vissa av de antika huvuddygderna (gr. *areté*) finns dock kvar i vår tids ideal t.ex. rättrådighet, tapperhet, vishet, måttfullhet och klokhet, men då i andra, nutida situationer som kan uppstå. Tapperhet handlar i det moderna Sverige inte i någon större utsträckning om krigssituationer, utan istället om t.ex. civilkurage, vilket anses mycket eftersträvt i dagens samhälle och i linje med vår samtida etik.

2.2.3. Juridiska förändringar

För att upprätthålla de demokratiska värdena i demokratin har man skapat konstitutionella lagar och regleringar. Dessa fungerar som demokratins väktare och ser till att de aktörer som besitter makt inte kan tillskansa sig mer makt genom odemokratiska medel. En av dessa konstitutionella lagar är Sveriges grundlag om yttrandefrihet vilken är av störst vikt i denna uppsats. Dock så har man instiftat andra lagar som skall begränsa grundlagarna och motverka att de strider mot varandra (Sveriges Riksdag 2010-01-04). Bland annat så har ärekränkingslagen upprättats, och även lagen om hets mot folkgrupp. Detta för att man inte skall kunna kränka och förtala personer eller folkgrupper, med andra ord en direkt begränsning av smädelsen. Det verkar som att man med hjälp av lagar skall förhindra smädelsens existens, vilket i sin tur borde innebära att den är omoralisk och inte bör förekomma?

2.2.4. Teknologiska förändringar

Efter att dessa ovan nämnda lagstiftningar upprättats kontrollerades smädelsen på detta vis. Dock så tycks smädelsen fått en ny renässans i och med vår tids nya teknik.⁸ En tidsmässig utveckling man tydligt kan se är att smädelsen gått från att vara muntlig till, i dagens teknologiska samhälle, till stor del skriftlig. På grund av dagens utveckling av teknologi är

---

⁸ Refererat från Rhetorica Scandinavica. *Smaederetorik*. Call For Paper. Danskt artikelrop till ett kommande nummer av Rhetorica Scandinavica.

information och kommunikation mycket lättillgänglig och därmed kanske även lättvindig, att vi inte tar det som sker online på lika stort allvar även om det finns undantag. Som exempel vill jag nämna organisationer som Bris och Friends som aktivt arbetar mot nätmobbning. Idag, kanske mer än någonsin, florerar smädelse på t.ex. bloggar, humorprogram, ”roasting”, i stå upp-komik och i recensioner av restauranger, musiker eller författare. Detta pågår alltså samtidigt som de ovan beskrivna lagarna stiftats för att förhindra förtal och kränkningar. Jag undrar om det inte är så att vi har blivit mer hårdhudade. Kan en smädelse verkligen göra en skillnad i positiv bemärkelse? Tar vi verkligen åt oss, eller har vi blivit vana vid att se och läsa hur folk smädas i och med det massiva informationsflödet? Detta tänkas vara ett resultat av att till exempel internet eller sms-kommunikation står som en slags känslomässig och därmed även etisk barriär för oss som gör att vi ej behöver smäda någon muntligt, öga mot öga, vilket gör att det blir lättare att rättfärdiga. Ett annat synsätt på etik inom retorik är Chaïm Perelmans ”the universal audience”.

2.2.5. Perelmans – the universal audience som komplement till vir bonus

Den belgiske argumentationsteoretikern Chaïm Perelman utvecklade sitt begrepp *The universal audience* i sin bok *Retorikens imperium* från 1977. Detta begrepp kan stå som komplement till det antika uttrycket vir bonus, som syftar till att retoriken skall användas av en man med goda och hederliga avsikter. The universal audience, eller den universella publiken, syftar istället till att man som talare bör ha en föreställning av sin publik, och förutsätta att dessa är en grupp av rationellt, logiskt tänkande och förnuftiga människor som har insikt i retoriken som både praktisk och teoretisk argumentationskonst (”Etik, Perelman och de retoriska övningarna”). Vilka dessa grupper är exakt vet vi ej, utan de måste vi konstruera själva, vilket leder oss själva till etiska ställningstaganden då vi vill behaga publiken för att vinna deras övertygelse. Perelman beskriver även vikten utav att själv vara övertygad om det man talar om för att kunna övertyga sin publik, och därmed vikten av att diskursen är ärlig och uppriktig parterna sinsemellan.⁹ Detta uppfattar jag som en koppling till att den universella, påtänkta publiken skall vara just rationell och retoriskt skolade, så pass att de skulle genomskåda manipulerande argumentation, att man ej skall underskatta din publik.

---

⁹ Refererat från ”Etik, Perelman och de retoriska övningarna” av Anders Sigrell.

Detta blir även en slags utveckling av vir bonus-begreppet, då inte bara du, utan hela din publik är av hederliga avsikter och då du som talare tar hänsyn till denna påtänkta, kloka publik så tar man därigenom samtidigt iakt vår tids gemensamma *doxa* och föreställningar om en aktuell etik och visar sig på så vis som en vir bonus.

Då man även måste ta hänsyn till mindre grupperingar i denna universella publik, den partikulära publiken, måste man försöka att göra deras uppfattningar universella. Skall jag argumentera för en liten grupp människor, måste jag även ta hänsyn till hur mina argument kan uppfatta för en större, kanske mer allmänbildad publik, och i vilken dager dessa får mig att framstå. Först då blir jag trovärdig och jag måste ta hänsyn till etik och moral och mitt eget samvete och de konsekvenser jag kan ställas inför. Utifrån denna tanke väljer jag dessutom argumentationstaktik, stil, ordval, etc. Professor Anders Sigrell väljer därav att beskriva begreppet the universal audience som ett ”instrumentaliserat samvete” (Sigrell 2008b s. 20-22).

Samtidigt som denna teori speglar etiken inom retoriken, kan den ses som rent argumentationspraktisk, då Perelman själv skriver på sidan 37 i *Retorikens imperium* (1977) (citrat):

En argumentation har inte som mål att sluta sig till vad som följer ur vissa premisser, utan att hos ett auditorium framkalla eller förstärka gillande av de teser som man lägger fram för att vinna auditoriets bifall.

Utifrån denna synvinkel är tanken om the universal audience ett hjälpmedel för att välja argument som faller så många som möjligt i smaken, vilket är det mest grundläggande i en debatt.

2. 3. Progymnasmata

De antika övningar som vi använder inom retoriken än idag, de antika progymnasmataövningarna, nämndes redan i boken *Retoriken till Alexander* redan 300 f. Kr, men sammanställdes mest komplett i Afthonius bok *Progymnasmata* (ca 400 e.Kr.) (Eriksson 2002 s. 21). Dess ursprungliga syfte är främst att stegvis leda någon till att bli en bättre talare genom de olika övningarna, men även till att främja etiska ställningstaganden och därmed

även leda till en vir bonus (Eriksson 2006 s.36). Utifrån det sistnämnda syftet och synvinkeln är det förståeligt att en av övningarna är *lovtalet*, då det kan framstå som hedersamt att hylla någon eller något. Det tycks dock vara något märkligare att denna lovtalsövning efterföljs av *smädelsen*, vars syfte och användningsområde jag i detta arbete ämnar att utforska.

2.3.1. Lovtal (gr. enkomion) och smädelse (gr. psogos)

Den demonstrativa genren inom talkonsten innebär i praktiken att man hyllar eller smädar någon eller något, även kallat för panegyriska/formella tal, varav det historiskt mest kända kanske är Gorgias enkomion till Sköna Helena ca 425 f.Kr (Gorgias, Retorikförlaget.se 2009-12-02). Dessa ceremoniella tal var en stor del av den antika retoriken då man använde panegyrik på en mer regelbunden basis, men de används även flitigt idag vid t.ex. festtal, begravningsstal, invigningar, etc. Även smädelsen var och är fortfarande vanligt förekommande då man smädade någon som gjort något fel i t.ex. ett rättstal för att få folkmassorna på sin sida.

Tal inom denna genre innebär man andra ord att det består av två antiteser, hylla eller smäda, som står i direkt motsats till varandra. Smädelsens antika roll och användningsområde tycks vara att öva sig på Aristoteles tanke om att allting kan vara på annat vis genom den didaktiska övningen *dissoi logoi*, då man först bör hylla och sedan smäda samma sak för att visa att allting kan ha två sidor och öva sig på argumentationsteknik och att vända motargument till sin fördel i den diskussion (Eriksson 2002 s. 138). De två övningarna smädelse och lovtal är även lika varandra på så sätt att de delar samma utgångstopiker, det vill säga inledning (gr. *prooimion*), härkomst (gr. *genos*), uppväxt (gr. *anatrofé*), livsgärning (gr. *praxis*), jämförelse (gr. *synkrisis*) och avslutning (gr. *epilogos*) (Eriksson 2002 s.150-152). Utifrån dessa topiker skall man lyfta fram dåliga egenskaper hos personen, platsen eller tinget som man smädar (D'Angelo 2000 s. 153).

På sida 71 i boken *Retoriska övningar, Afthonios' progymnasmata*, heter det att ”Smädelse är tal som framhåller dåliga egenskaper” och att ”Smädelsen är ren svartmålning”, men även att ”Denna grundläggande övning i sig själv visar hela talekonstens styrka”, vilket man återigen kan knyta an till uttrycket *ad utrumque*, som beskrevs i inledningen av denna uppsats.

Då man i dagens utbildning fortfarande använder denna första kartlagda väg till att bli en bättre talare och därmed även en bättre människa, må det kännas underligt att vi lär oss att smäda då detta inte stämmer överrens med vår barndoms inlärd etik om att man skall vara god mot andra. Hur kan idén om progymnasmata mot att bli en bättre människa vara förenligt med att smäda? Hur kan vi försvara att vi under en universitetsutbildning i retorik lär oss att svartmåla och håna?

För att ge klarhet i dessa frågor vill jag utveckla begreppet ”smädelse”. Smädelse kan vara det omedvetna eller medvetna användandet av de ovan nämnda topikerna ur progymnasmataövningen smädelsen. Men smädelsen kan också innebära verbalt våld. Det är som sagt möjligt och till och med troligt att det finns annat slags verbalt våld än just smädelsen, men med tanke på detta arbetes omfång väljer jag att avgränsa mig till att det enda verbala våld jag benämner är just smädelsen. Jag utgår ifrån att användandet av dessa topiker var och en för sig kan ses som verbalt våld, men även te sig ytterst harmlösa beroende på innehållet och situationen. Tillsammans bildar de dock smädelsen såsom progymnasmataövningens helhet. I min analysdel (från s. 25) kan t.ex. ”jämförelsetopiken” verka oförarglig, men i kontext med de andra topikerna uppstår en helhet av smädelsen, vars effektivitet jag vill undersöka.

2.3.2 Förtjänandets roll – D'Angelo

Frank J. D'Angelo skriver i sin bok *Composition in the Classical Tradition* (2000 s. 153-154) även han att övningen smädelsen skall lära studenten att smäda och hylla samma sak från två olika synvinklar och att detta hör samman med våra allmänna värden och dygder. Inom lovtalet lyfter man fram goda och eftersträvbbara egenskaper och dygder hos den hyllade, och i smädelsen gör man tvärtom. I och med detta kan man se att ett nyckelord inom smädelsen är just *förtjänandet*. Den som inte lever upp till våra allmänna värden och etiska regler (doxa) förtjänar att bli smädad, och vi kan då rättfärdiga vår smädelse. Detta resonemang med förtjänandet som central faktor finner jag mycket intressant inför detta arbete, då min exemplifiering av debattsituation innehåller politiska åsikter som inte är norm för de flesta.

2.4. Debatten och deliberativa tal

Retoriska tal delas ofta upp i tre grenar, *genus iudicale*, *genus demonstrativum* och *genus deliberativum*, trots att dessa ofta förenas med varandra. Smädelsen hör som sagt till grenen *genus demonstrativum*, fest-, hyllnings- och smädelsetal, vilka utmärker sig genom att man talar om någonting i nutid.

Ett användningsområde där smädelsen ofta syns, är i debatter där man oftare tycks lyfta fram sin motståndares illgärningar och dåliga karaktär, snarare än att visa upp sin egen politik (Crowley & Hawhee 1999 s. 338). Ett av dessa exempel är debatten mellan Fredrik Malm (fp) och Jimmie Åkesson (sd) ur SVT:s ”Debatt” den 20 oktober 2009, som jag valt att använda mig av i denna undersökning. Debatten hör dock till de *deliberativa talen*, som syftar till att råda någon till någonting, i debattform uteslutande oftast till ett ställningstagande. Ordets latinska ursprung är kommet ifrån ordet *libra* (lat. för *våg*), vilket syftar till att väga argument mot varandra, att överväga någonting. Här utspelas talen i det offentliga rummet – samtalsämnet är aktuellt för deltagare och publik just i ögonblicket för debatten, även om ställningstagandet och resultatet av debatten får konsekvenser i framtid (Wikström 2007 s. 19).

Låt oss ta en titt på ordet *debatt*. Ordet har sin etymologiska härkomst i de franska orden *de* och *battre*, som tillsammans blir att *besegra, slå sönder*, vilket i debattsammanhang syftar till

att diskutera och besegra motståndarens argument. Ordet debatt syftar numer oftast till att man med politisk avsikt växlar ord och visar upp sina meningsskiljaktigheter inför en beslutsfattande publik, och har stor historisk och kulturell förankring i t.ex. det brittiska parlamentet och i USA's kongress (Weiner 2006 s. 52). Nationalencyklopedin beskriver ordet debatt såsom ”ordnat offentligt meningsutbyte i viss fråga (Nationalencyklopedin, 2010-01-05).

Retorikprofessor Anders Sigrell beskrev vid ett föreläsningstillfälle (Lunds Universitet, 2009-12-15) sin teori om hur pathos kan användas när man som talare anser att man redan har publiken på sin sida. När man skall försöka vinna publiken på sin sida, men fortfarande har dem emot sig, då måste fokus läggas på motargument i logosform. När man anser att man redan har folkets förnuft på sin sida, då kan du dock istället lägga krutet på att in i det sista övertyga deras känslor, detta genom att t.ex. smäda den andra parten i debatten.

Flera forskare har försökt att utveckla diverse olika modeller för hur effektiva, politiskt deliberativa diskurser, det vill säga deliberativ demokrati skall utformas (Weiner 2006 s. 100), varav Jürgen Habermas och Chantal Mouffes modeller är de som jag kommer att beröra. Smädelsen som florerar på inom debatter, klassas som ren pathosargumentation som spelar på publikens känslor gentemot debattdeltagarna och det berörda diskussionsämnet, etc.

2.4.1. Habermas deliberativa demokrati & Chantal Mouffes agonism

För att få grepp om Chantal Mouffes teori om *agonism* finner jag det nödvändigt att i korthet beskriva Jürgen Habermas deliberativa modell, för denna uppsats väsentliga, särdrag för att kunna se kontrasten mellan de båda forskarna.

Habermas menar på att det ideala samtalet byggs på likhet och jämställdhet parterna emellan, då man bör ha samma föreställningar om såväl språket som världen i allmänhet. Först när diskursen förs på en totalt rationell nivå kan man nå konsensus. Dessa, enligt Habermas, ideala diskursdeltagare bör därmed vara utbildade, vältaliga och samlade, och inte ägna sig åt känslomässiga och osakliga utspel (Habermas 1962 s. 16-17, Weiner 2006 s. 101-105). Med

andra ord är Habermas ingen förespråkare av en alltför livlig pathosargumentation i sin debattmodell.

Den belgiska professorn i statsvetenskap, Chantal Mouffe, har i sin bok *The return of the political* (2005) beskrivit en mer aggressiv, livfull debattstil, kallad *agonism*, och om hur vi kan använda denna som en modell för en uppdaterad demokrati. Då *antagonism* uppfattas som när de två sidorna i en debatt ”krigar” om publikens gunst, beskrivs dessa istället inom Mouffes variant, agonismen, som *friendly enemies*, (min översättning: vänliga fiender) som kan ha ett utbyte av varandra (Weiner 2006 s. 105). Gudrun Weiner beskriver denna tanke på sidan 105 i sin bok (citat):

Enligt det agonistisk-pluralistiska synsättet är syftet med demokratisk politik att tolka ”the others” – de som är emot oss ska inte uppfattas som fiender utan som motståndare. En fiende är en person vars idéer ska bekämpas, en motståndare däremot är någon vars rätt att försvara sina idéer inte ska ifrågasättas.

Det som jag finner mest intressant och relevant med Mouffes modell, den största skillnaden mot Habermas, och därmed även skälet till varför jag involverar den i detta arbete, är hennes syn på pathos inom debatten. Mouffes agonistiska pluralisms idé om pathos är att den inte skall uteslutas i den offentliga diskursen, utan att man istället skall mobilisera känslor och passioner i ett demokratiskt syfte, och därmed vända dessa konflikter till någonting positivt (Weiner 2006 s.106). Jag uppfattar även denna teori som att Mouffe anser att synliggörandet av pathos i form av konflikter och dissensus går i linje med etiken då dessa inte skall kvävas av regler och formalitet. En annan tanke med denna teori är att man i en offentlig diskussion bör göra skillnaden mellan de olika parterna tydliga för att underlätta publikens ställningstagande, vilket Mouffes teori förespråkar mer än Habermas. I mitt debattexempel vill jag påstå att Mouffes teori skulle förespråkas bland de deltagande.

2.5. Den retoriska situationen

Med det vanligt förekommande begreppet *den retoriska situationen* menas en uppfattning om de omständigheter kring den rådande situation där retorik i form av t.ex. argumentation, tal, eller skrift förekommer. Dessa omständigheter finnes och granskas lätt efter de antika topikerna *vad, vem, när, var, hur, varför* och *med vad?* Professor Anders Sigrell definierar begreppet på följande vis (citat Sigrell 2008b s. 53): ”Den retoriska situationen består i korthet av en situation då du tvingas välja språk för att försöka göra någonting åt den.”

Jag finner den retoriska situationen väsentlig för detta arbete då denna i ett debattsammanhang har mycket speciella omständigheter och regler som bör följas. Den specifika situationen för min valda debatt må även ha en eventuell inverkan på smädelsens mottagande hos publiken och även på huruvida smädelsen i sammanhanget ter sig som passande eller ej.

2.5.1 Bitzers analysmodell av den retoriska situationen och Vatz kritik av denna

Jag har i min analys valt att använda mig av Lloyd F. Bitzers analysmodell för den retoriska situationen, detta på grund av att jag finner den retoriska situationen väsentlig för att förstå debatten, då tv-debattformatet för med sig diverse omständigheter som man bör beakta. Även att få en uppfattning om den tilltänkta och faktiska publiken för debatten anser jag vara av stor vikt, då jag tror att smädelsen påverkar olika publik på olika vis. Denna tanke kommer jag att utveckla under analysdelen (kap. 5).

Lloyd F. Bitzer menade att retorik är situationsbunden och relativ, vilket han förklarar med (citat Bitzer 1968 s. 10, min översättning från danska):

*I realiteten är ingen yttring fullständigt förståelig innan man både förstår
betydningskontexten och uttalande: detta gäller både retoriska och icke-retoriska yttringar.*

Bitzer menar att man bör se över främst tre olika faktorer i en retorisk situation, det vill säga den situation som en talare befinner sig i vid en diskurs (Bitzer 1968 s. 9) som är väsentliga

för hur väl budskapet mottas av publiken.¹⁰ Dessa tre faktorer är vad Bitzer kallade *exigence*, *audience* och *constraints*, och här följer min definition av dessa vilka jag utgått från i min analysdel (kap. 5).

- Begreppet *exigence* kan man förklara med att det är det centrala problem som man vill råda bot på med hjälp av den rådande retoriska situationen.
- *Audience* syftar till att se och tänka över vilka den egentliga publiken egentligen är och vad de kan tänkas ha för åsikter och omständigheter för mottagandet av budskapet. Bitzer understryker också att den verkliga retoriska publiken är de som verkligen kan påverkas av budskapet. Den belgiske retorikforskaren Chaïm Perelman gör en distinktion mellan den faktiska publiken och den indirekta publiken, det så kallade universella auditoriet (eng. universal audience), som innefattar alla som kan tänkas bli påverkade av talet (Wikström 2007 s. 38). Detta begrepp utvecklar jag under rubriken ”Perelmans universal audience som komplement till vir bonus”, 2.3.5.
- Med begreppet *constraints* menar man de påtvingande omständigheter för den retoriska situationen som kan komma att påverka densamme. Kanske är det förhinder, värderingar, relationer, attityder, intressen, och traditioner i vår doxa.

En av de främsta kritikerna till Bitzer är Richard E. Vatz som har en motsatt syn på den retoriska situationen. Jag vill, mycket kortfattat, beskriva de främsta dragen i Vatz kritik av min valda analysmodell, detta för att kunna konkretisera dessa problem i mitt resultatkapitel. Som jag har uppfattat skillnaderna mellan Bitzer och Vatz, så fokuserar Bitzer mer på retoriken och diskursen som ett resultat utifrån den retoriska situationen (Bitzer 1968 s. 9), medan Vatz gör det motsatta och bedömer den retoriska situationen och det huvudsakliga problemet (*exigence*) som ett resultat av den retoriska aktiviteten, med andra ord en *orsak* och

---

¹⁰ Min definition av när en situation är retorisk är då den diskurs, ett samtal, el. dyl. minst två parter emellan. Givetvis är en situation där jag överlägger med mig själv även den retorisk, och är relevant utifrån Perelmans modell om the universal audience där man samtalar med sig själv om den påtänka publikens etik och således även om sin egen. Se s. 14. Då denna uppsats innehåller en analys av en debattsituation, begränsar jag dock begreppet ”den retoriska situationen” i uppsatsen till en situation med minst två parter.

inte en *verkan* (Vatz 1974 s. 12). Med andra ord analyserar Vatz den retoriska situationen som om talaren själv utformar denna, medan Bitzer analyserar resultatet av en retorisk handling.

3. Metod och material

Den grundläggande idén och tillvägagångssätt för detta arbete, var att det huvudsakliga analysmaterialet skulle baseras på en övning med retorikstudenter på A-nivå. Tanken var att de, vars utbildning inte innefattar någonting om smädelsens utöver en lätt genomgång, skulle få vända deras tidigare skrivna lovtal till smädelser och diskutera kring detta. Så blev det dock inte, då inte tillräckligt många studenter visade intresse för övningen. Jag bestämde mig istället för att fokusera på smädelsen inom området debatter, och valde då att utgå ifrån den tv-sända debatt som jag sett på tv ett par dagar tidigare (den 20 oktober 2009) som främsta analysmaterial. Istället för smädelseskivningar blev det istället med dessa få, närvarande studenter en mycket givande diskussion om denna debatt, där de tilldelades min transkribering av denna som jag gjort utifrån SVT Play. Dessa transkriberingar är anpassade till svenskt skriftspråk för att innehållet skall bli tydligare för läsaren.

Jag beskrev tidigare mitt syfte såsom att undersöka om smädelsen är legitimt berättigad då personer eller grupper hotar våra etiska regler, till exempel synen på alla människors lika värde. Utifrån denna synvinkel kan man diskutera huruvida Sverigedemokraternas politik är av den grövsta och mest radikala sorten, eller om jag borde ha valt ett annat exempel, t.ex. Nationalsocialistisk Front (NSF). Mitt resonemang kring mitt val av fokusområde, i detta fall Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkessons mediala framträdanden den 19 och 20 oktober 2009, bottnar i att jag finner exemplet relevant, nutida och intressant inför det stundande valet 2010 då sverigedemokraterna tros komma in i riksdagen och då andra partier arbetar aktivt för att så inte skall bli fallet. Är deras bemötande av sd i dessa debatter gynnsamt för detta mål?

Mitt syfte med detta arbete är att även undersöka smädelsens etiska roll och effektivitet i alla debattsammanhang, även om just den givna situationen för mitt valda debattexempel är en sådan situation där smädelsens roll eventuellt är mer moralisk än i andra. Med detta finner jag det intressant och relevant att ta mig en närmre titt på den bakomliggande situationen och omständigheterna för debatten, och jag utgår ifrån att undersöka debattfrågans och publikens

påverkan på smädelsen. Till detta använder jag mig av Lloyd F. Bitzers modell för den retoriska situationen¹¹ då jag finner denna enkel men mycket givande då debattens format är av specifika kvaliteter vad det gäller tv-studios omständigheter och svårigheterna med den breda och allmänna publiken.

Chantal Mouffe beskriver vikten av att ej utelämna pathosargumentationen i politiska debatter (Weiner 2006 s. 106), vilket jag beskriver och använder mig av i mitt resultat då detta är en grundläggande tanke för användandet av smädelsen i debatter. Då jag använder mig av Gudrun Weiners tolkning av Mouffes teori är jag väl medveten om att Mouffes primära tankar om sin teori kan ha blivit utsatt för subjektiva tolkningar av Weiner. Jag väljer dock i denna uppsats att följa Weiners tolkning av denna teori då jag anser att den på ett tydligt och strukturerat vis förklarar teorin. Även här benämner jag en motpol till denna teori, Jürgen Habermas teori om deliberativ demokrati (Weiner 2006 s. 104). Att nämna kritik och motteorier till dessa modeller gör jag på grund av att, precis som i en debatt, försöka göra motsatserna tydliga för att underlätta ett ställningstagande, i detta fall i form av mitt resultatkapitel.

Som handbok i arbetet har jag för dess breda innehåll och retoriska överblicks skull använd mig av Lennart Hellspongs *Konsten att tala* (2004) samt Anders Sigrells *Att övertyga mellan raderna* (2001). I fördjupningen av progymnasmataövningarna och smädelsen har jag rimligtvis läst *Retoriska övningar – Afthonios' progymnasmata* av Anders Eriksson (2002). Jag har även tagit stor hjälp av Patrik Wikströms avhandling om Olof Palmes argumentationstaktik (2007), samt av Gudrun Weiners avhandling *Att strida med ord* (2006) som berör just tv-sända politiska debatter. Jag presenterar även antika retorikbegrepp, teorier samt definitioner på vanligt förekommande termer. Ett exempel på ett sådant begrepp är *vir bonus*, vilket jag utvecklar och kompletterar med Chaïm Perelmans begrepp *the universal audience*, även detta i kapitel två. Denna valda litteratur och de ovan nämnda teorierna, samt övningen smädelsens topiker anammar jag i kapitel 3 på debattexemplet för att sedan väva samman resultaten för att på så sätt komma närmre mina slutsatser om smädelsens roll och effektivitet, både på allmänt plan såväl som i den givna debattsituationen.

---

¹¹ Se s. 21.

4. Analysdel

Jag har, som nämnts, valt att använda mig av exemplet politisk debatt för att se hur smädelsen figurerar i en ”modern”, aktuell situation. Den valda debatten var en tv-sänd sådan i SVT:s ”Debatt” mellan Fredrik Malm (fp) och Jimmie Åkesson (sd). Jag har valt att transkribera denna debatt för att analysera hur smädelsen används här och för att utvärdera dess effektivitet. Debatten återfinns som bilaga i slutet på arbetet.

I denna debatt kan man se att Malms språkval i sin debatt mot sverigedemokraterna och dess partiordförande överensstämmer med mönster och topiker från smädelseövningen, vilket jag visar exempel på i stycke 4.2. Således är min frågeställning kring detta huruvida smädelsen i denna situation är effektiv eller ej. Detta med utgångspunkten att sverigedemokraternas politik inte går i linje med vår etik och moral och att de flesta människor inte vill se ett ökat stöd för sverigedemokraterna. Är detta ett sådant tillfälle då smädelsen verkligen är på sin plats för att allmänheten skall få insikt i Sverigedemokraternas oetiska ideologi, eller blir detta då en oetisk gärning i sig?

4.1. Debattens retoriska situation utifrån Bitzers analysmodell

Mitt valda exempel av en smädelse inom en debatt är en politisk sådan i tv-sammanhang, vilket försätter själva ordväxlingen i en begränsad retorisk situation som jag nu skall analysera med hjälp av Bitzers modell, vilken går ut på att man fokuserar på tre faktorer som spelar stor roll för den retoriska situationen. Dessa är som tidigare nämnts exigence, audience och constraints (Bitzer 1968 s. 11). Jag skall nu redogöra för dessa tre faktorer och hur jag uppfattar dessa utifrån den givna situationen.

4.1.1. Exigence

Som nämnts innan, begreppet exigence beskriva som det centrala problem som man vill råda bot på med hjälp av den rådande retoriska situationen. Det som jag uppfattar vara det stora problemet som man med denna tv-debatt vill råda bot på är sverigedemokraternas framgång i Sverige under den senaste tiden, vilket många svenskar samt de övriga politiska partierna ser som ett problem.

Som direkt bakgrund finner vi även den tidigare nämnda debattartikeln som Åkesson gavs utrymme att publicera i Aftonbladet den 19 oktober 2009. Detta problem är av stor komplexitet, då vi å ena sidan har en åsiktsfrihet i Sverige som vi alla är måna att värna om, samtidigt som denna å andra sidan ofta kan krocka med till exempel lagen om hets mot folkgrupp, som många anser att denna artikel gjorde eller var på gränsen till att göra. Samma problematiska balansgång gäller sverigedemokraternas politik i helhet. Tidigare har tidningar och TV varit tydliga med sin taktik om att ”tysta ihjäl” Sverigedemokraternas politik genom att inte ge dem utrymme i politiska debatter, i övriga tv- och mediasammanhang (t.ex. Hagen 2009, Helin 2009b). Detta kan tyckas vara orättvist då de bör ha samma rättigheter som övriga partier, men samtidigt vill vi värna om de etiska förhållningsregler, lagar och gemensamma *doxa* som de flesta människor delar, och där grundpelaren är att alla är lika mycket värda, oavsett kön, ursprung, ålder eller sexuell läggning.

När nu Aftonbladet bröt denna tystnad och lät Åkesson publicera sin artikel, blev denna så uppmärksammas att man då kallade Åkesson för att diskutera detta, både i Nyhetsmorgon i SVT morgonen den 20:e oktober där han diskuterade detta med en upprörd Maud Olofsson, och senare även i programmet ”Debatt” mot Fredrik Malm (fp), med journalisten Belinda Olsson som moderator. Man tycks vilja sätta Åkesson ”på plats”, och då han motstrider vår *doxa* och vårt regelverk, tycks han även ”förtjäna” att bli smäddad, då även moderatorn Belinda Olsson, som skall vara oberoende i debatten, tydligt visar sin ståndpunkt till nackdel för Åkesson.

4.1.2. Audience

Publiken är den mest centrala faktorn i en debatt, då det är publiken som man skall övertyga, snarare än den andre deltagaren (Weiner 2006 s. 52). Det största problemet i debatten, såsom i

de flesta tv-debatter, är att publiken så pass stor att det ter sig vara nästintill omöjligt att behaga alla genom sin argumentation. ”Eftersnacket” och reaktionerna på ”Debatts” hemsida (<http://svt.se/2.112003>) efter programmet visar på ett stort intresse kring både programmet, artikeln, vilket är ämnet för diskussionen, samt den radikala gästen. Talaren har en svår roll när han (i detta fall Fredrik Malm) vill få folk att inse att sverigedemokraterna inte är ett bra val för Sverige. Hur skall han lägga upp sin argumentationsstrategi för att få så många som möjligt på sin sida?

Det finns även en faktisk publik i form av den närvarande, som består av politiskt engagerade människor och inbjudna gäster som berörs av debatten på ett personligt plan, samt den frånvarande publiken som sitter hemma i tv-soffan och som man då har en barriär emellan och inte behöver ta lika stor hänsyn till då dessa inte kan frambringa lika direkta reaktioner.

Många i publiken är säkerligen upprörda och har reagerat starkt av den bakomliggande debattartikeln, vilkas känslövåg kan vara ett taktiskt val att rida på under debatten. Många i publiken är dessutom politiskt insatta, vilket man kan utgå ifrån om man väljer att se programmet. Många i publiken må dock vara anhängare till sverigedemokraterna som gärna tar tillfället att se sin partiledare i tv. Antagligen fanns det även många i publiken som intresserades av artikeln, kanske höll med, men som fortfarande inte tidigare har röstat på sd eller tagit ställning till huruvida man stödjer partiet eller ej. Denna grupp kan eventuellt dock bli övertygade till att göra det inför kommande val. Detta tror jag är den målgrupp som Malm främst vill nå för att avråda dem från detta beslutstagande då detta med största sannolikhet skulle innebära att hans eget parti (likväl som andra) skulle förlora röster.

Av Malms pathosargumentation i form av smädelse att döma tycks denne ha utgått ifrån att han redan har de flesta på hans sida, det vill säga motståndare till sverigedemokraterna. Jag frågar mig även huruvida han föreställer sig sverigedemokraternas anhängare eller eventuellt framtida röstare som att ej vara grundligt politiskt insatta. I så fall - är smädelsen ett enkelt trick för att få "de mindre logos-orienterade" i publiken på sin sida? Detta då en mer politiskt insatt publik kanske kräver mer logosargument och mindre hets och "pajkastning".

4.1.3. Constraints

Tv-debatter är ett knepigt format med många constraints som jag nu skall redogöra för i punktform för tydlighetens skull. Det stora antal påverkningsfaktorer (constraints) är ett av de skäl till varför jag valt just Bitzers modell som analysredskap. Publiken är grundläggande för smädelsens mottagande och omständigheterna för debatten är grundläggande för smädelsens effektivitet. Detta är även huvudfaktor i en av mina frågeställningar, huruvida sorten av publik har någon påverkan på vad som är aptum i en debatt, och därmed på användandet och mottagandet av smädelsen?

- Det mest grundläggande med en debatt är att syftet är i förväg redan bestämt, dvs. att man vill påverka publiken åt det ena hållet eller det andra, snarare än att debattdeltagarna skall nå gemensam konsensus (Weiner 2006 s.52).
- Debatterna utspelades i SVT som är ett public service-kanal med stark betoning på politisk frihet. Dessa regler måste följas för kanalens trovärdighet (ethos), och för att behålla sin publik.
- Tidpunkten på dygnet gör att det fortfarande kan ses av minderåriga, vilket man bör ta hänsyn till, då det finns regler för även detta.
- Debatten har ofta en tydlig struktur som man bör följa. Denna struktur ser vanligtvis ut som att moderatorn presenterar ämnet, deltagarna presenteras och beskriver sina ståndpunkter. Debatten fortlöper med styre av moderatorn, debatten sammanfattas och avslutas av moderatorn (Weiner 2006 s. 52, refererat från Christian Svensson *Samtal deltagande och demokrati i svenska TV-debatter* (2001) och Norman Fairclough *Discourse and Social Change* (1992)). Även moderatorn, som även spelar rollen som programledare, har många krav på sig. Denne skall precis som Ciceros triad på en och samma gång undervisa, beröra, behaga publiken, med betoning på behaga, då man givetvis vill få tv-publiken att stanna kvar på kanalen (Weiner 2006 s. 74). Detta till trots skall denne upprätthålla en bild av en korrekt politisk moderator som skall behålla sin neutralitet och låta båda parter höras och synas lika mycket. Detta kan man ifrågasätta huruvida Belinda Olsson lyckades med eller ej, vilket följaktligen ifrågasätter även SVT:s neutralitet.¹²

---

¹² Se t.ex. bilaga 3, sida 56.

- SVT är en public service-kanal, och tv-debatten har därmed ett samhällsansvar då den fungerar som en för medborgarna lättillgängligt och lättförstått forum för politisk utbildning och insikt. Detta innebär att programmet måste hålla sig till fakta och vara nyttigt och informerande för publiken.
- Politikerna själva ser oftast debatten som en ren pr-situation, där de kan propagera för sitt partis politik och givetvis visa sig från sin bästa sida. Dessa politiker representerar även sitt parti vilket medför att de måste uppträda korrekt och gå i linje med partipolitiken.
- Gudrun Weiner beskriver i sin bok *Att strida med ord* (2006) hur många forskare anser tv-debatter vara iscensatta, orealistiska diskussioner mellan medietränade politiker i en miljö där studion är riggad med t.ex. visuella inslag och som skall ge publiken känslan av att det föregår en riktig, spontan diskussion när den i själva verket följer de många reglerna, t.ex. de ovan nämnda, som finns för tv-debattformatet (Weiner 2008 s. 53-54, 83).

4.2. Granskning av de två debatterna utifrån smädelsens topiker

Detta delkapitel väljer jag att ha med för att kunna exemplifiera hur smädsetopikerna förekommer i de två nämnda debatterna. Smädelseövningen består av topikerna härkomst, uppväxt, livsgärning och jämförelse, vilka jag tycker mig återfinna i debatten mellan Jimmie Åkesson (sd) och Fredrik Malm (fp). Malm väljer t.ex. att smäda Åkessons politik, och då även moderatorn/programledaren Belinda Olsson bidrar till någon av topikerna. Även i morgonprogrammet "Gomorrön Sverige" tycker jag mig finna smädelser som florerar från Maud Olofsson (c) och programledare Marianne Rundström till Åkesson. Jag väljer att dela upp topikerna stycke för stycke, där jag citerar "smädelsen" och sedan kommenterar den.

Jag vill återigen påpeka att jag inte nödvändigtvis ser de enskilda topikerna som verbalt våld, även om de kan utgöra sådant. Det jag är intresserad av är helheten av dessa topiker som tillsammans bildar progymnasmataövningen smädelsen och dess effektivitet. Jag ser inget problem i att topikerna kan vara sanna, utan de kan framstå som en smädelse ifall de tas upp i en kontext där den tilltalade absolut inte finner det lämpligt att dessa sanna påståenden yttras. I *Retoriska övningar*, *Afthonios' progymnasmata* beskrivs att man genom smädelsen bör

härleda publiken mot ett icke uttalat mål. De skall själva få dra slutsatsen om att den tilltalade är en klandervärd människa (Eriksson 2002, s. 71). Detta tycker jag pekar mot att det är helheten, snarare än de specifika topikerna, som är det viktiga i sammanhanget, och således även för denna givna debattsituation.

4.2.1 Härkomst

Fredrik Malm: Det här är ett parti som har sina rötter i den nazistiska rörelsen i Sverige. Partiets första ordförande var dömd för mordhot på Hagge Geigert och partiets första kommunfullmäktigeledarnot lämnade partiet och höll tal på Hilterfirandet för nationalsocialistisk front.

Här ser vi en tydlig smädelse av partiets härkomst och ursprung, vilken Malm framställer i sin sämsta dager, full av dåliga egenskaper som strider sig mot våra etiska regler och lagar, dvs. mordhot. Det nämns även ett annat, högerextremistiskt parti som Malm förknippar Sverigedemokraterna med, vilket strider mot de flestas uppfattningar om vad ett förtroendeingivande och seriöst politiskt parti är. Detta är även ett sådant exempel där topiken innehåller sanning vilket Åkesson knappast kan förneka, men återigen är detta ett tillfälle där Åkesson inte vill att dessa händelser skall komma fram, då detta kan påverka publiken i, för hans del, negativ riktning.

Maud Olofsson: Och jag tror att ni är otroligt otrygga i er egen kultur och tradition, därför är ni så oroliga för att någon annan kommer hit.

Här lyckas Maud Olofsson få in en snabb hint om att sverigedemokraterna, som antagligen ser sig själva som hemma och vana vid den svenska kulturen, inte skulle vara tillräckligt ”svenska”, vilket för dem antagligen var en förolämpning då denna kultur är vad de i sin politik vill hålla fast vid.

4.2.2 Uppväxt

Fredrik Malm: När Jimmie gick med i Sverigedemokraterna 1995, då tvingades ledningen i partiet att införa ett förbud mot att bära nazistisk uniform på partimötena, och vi såg så sent som i våras hur Sveriges Radio avslöjade också hur ledningen i partiet, däribland du Jimmie

själv, satt och sjöng nazistiska kampsånger(...)Fredrik Malm: Sverigedemokraterna är ett enfrågeparti som finns för att hacka på invandrare, det skall vi ju veta.

Här smädas partiets uppväxt genom att tidsmässigt exemplifiera skamfläckar på partiets historia, även här är det exempel som de flesta tycker är otrevliga, och Malm förknippar återigen partiet med Nazityskland, både i form av sångerna och av uniformerna, vilket denne givetvis vill överföra till publiken så att den skall förknippa detta parti med dåliga likheter och egenskaper.

4.2.3.Livsgärning

Fredrik Malm: Det är ju uppenbart att den här artikeln är ett lågvattenmärke(...) Du för en kontraproduktiv politik.

Här smädas Åkessons personliga gärningar i form av den debattartikel som låg till grund för debatten. En jämförelse i form av en metafor: lågvattenmärke. Här kan man diskutera sambandet med etiken genom ordval. Givetvis kan man det. Öknamn bör rimligen räknas som en slags smädelse då detta är en slags jämförelse. Jag märker här att topikerna även går in i varandra. Man kan se denna första mening som en smädelse av Åkessons livsgärning och kompetens, men även som en jämförelse av hans artikel. I meningen efter tar man upp Åkessons personliga politiska strategi som smädas och även uttrycks som självmotsägande.

Maud Olofsson: Det ni gör är, att ni försöker bara skrämman med att "det är människor som är annorlunda som kommer hit, och de kommer att ta er kultur ifrån er, och ni kommer inte få ha erat språk och ni kommer inte att få ha era traditioner". Det enda ni gör är ju att ni skräms!(...) Du försöker att smeta någonting på mig som gör mig otroligt upprörd!

Här påpekar även Maud att sverigedemokraternas politik inte är en "riktig" politik, utan enbart en skrämpropaganda, vilket är en förolämpning mot vilket politiskt parti som helst. Man kan här även se tydliga kopplingar till tidigare odemokratiska partier som fått stöd genom skrämpropaganda.

Marianne Rundström: Men Jimmie Åkesson! Du har ju blivit emotsagd på väldigt många av de här punkterna, ska man kanske säga att du inte har någon grund för vad du säger. (...)

Men när du drar alla muslimer över en kam, det är svårt att uppfatta din artikel på annat sätt.(...) Men hade inte din trovärdighet varit lite större om man kunnat belägga det du skriver?

Här påpekar programledare Marianne Rundström flertalet gånger att Åkesson inte är saklig, att han saknar belägg och grunder för det han säger, att hans artikel är klandervärd, etc. Detta kan vidare tolkas som att hon säger att han inte är en trovärdig och kompetent politiker. I dessa uttalanden kan man även diskutera huruvida Rundström håller sig till sin neutrala programledarroll eller ej.

4.2.4. Jämförelse

Belinda Olsson: Kan du fortfarande inte förstå dem som tycker att det låter lite som när man hetsade mot judarna?

Här ingriper moderatorn Belinda Olsson i diskussionen och nämner den för dagen rådande uppfattningen hos många att artikeln med sin hets mot muslimer kunde jämföras med nazitysklands judehat. Med andra ord likställer man sverigedemokraterna och dess attityd mot muslimer och dåtidens tyska nationalsocialistiska parti och dess förhållningssätt till judarna.

Maud Olofsson: Det är det som är det värsta med dig, det är att de grundläggande värderingarna – alla människors lika rätt och värde – dom gäller inte för dig och inte för ditt parti heller (...) Det som jag tycker är det värsta med dig, det är att du kollektivt bestraffar en hel grupp människor. Och jag försökte tänka igår, om det är så, att jag skulle råka ut för samma sak. Jag är kristen, om någon skulle säga åt mig att alla kristna är ovälkomna i Sverige. Hur skulle jag reagera då? Alltså, jag har ingen möjlighet att försvara mig, jag har ingen möjlighet att över huvud taget argumentera för du har kollektivt bestraffat en hel grupp. Det tycker jag, det är det absolut värsta. Om man inte ställer upp på de grundläggande värderingarna om alla människors lika rätt och värde – då har man ju nån annan, en helt annan grundsyn, och det är det vi bör diskutera - varför gör du inte det? (...)Stå för dina egna åsikter själv! Dom är så främmande från det som jag står för...(...) Jag har sagt att jag inte vill samarbeta med sverigedemokraterna. Det är så långt ifrån som det går. (...) Ett parti som inte står för de grundläggande värderingarna om alla människors lika rätt och värde, dom förtjänar inte en plats i riksdagen ens en gång.

Detta tycker jag visar på att Maud Olofsson jämför Åkesson och sverigedemokraterna med andra politiska partier och politiker, inklusive henne själv, deras grunduppfattning om mänskliga rättigheter och politiska agenda. Här menas att sd är mindre kapabla att föra en trovärdig politik, då de saknar etiska grunder. Olofsson jämför här även Åkessons uttalande om muslimer på kristna.

Marianne Rundström: Reaktionerna igår var väldigt starka. Det var väldigt många som drog parallellen till nazismen. Vad tycker du att det är för skillnad att säga att judar inte skall få finnas eller att muslimer inte skall få finnas?

Liksom Belinda Olsson gjorde i kvällsdebatten, jämförde programledaren Marianne Rundström även här sd med nazityskland, vilket kan ses som en tydlig smädelse, men är effektivt då jämförelser och metaforer får publiken att sammankoppla partiet med dessa mycket negativa samband.

5. Resultat och slutsatser

Jag skall i detta kapitel, utifrån mina frågeställningar, sammanställa de relevanta resultat jag kunnat utläsa av debatterna utifrån min teoridel.

5.1. Vir bonus och etik kopplat till Bitzers "exicence" i den givna debattsituationen

Man kan tydligt se hur debattens deltagande programledare och politiker i dessa givna situationer blir vad man kan kalla respektlösa mot Åkesson. Programledarna blir påfallande partiska i debatten. Man avbryter, man har en otrevlig ton och man förolämpar den tilltalade mer än vad jag kan tänka mig att man gör i en vanlig, politisk debatt med en mer konventionell debattfråga. Givetvis förekommer förolämpningar och smädelse även i övriga debatter, men jag tror ändå att man då har någon slags outtalad respekt gentemot den andre politiken om denne sitter i ett riksdagsparti som följer linjerna för våra grundregler i form av t.ex. de mänskliga rättigheternas tankar om alla människors lika värde. Kanske känner politikerna och programledarna att de själva har en mer legitim politisk status än Åkesson och sd, och därför anser sig besitta en överlägsen position och därför inte behöver följa de

korrekta artighetsreglerna. Jag tror dock att det snarare är just debattfrågan, exigence, som utlöser detta.

Beträffande debattfråga och exigence, så är området i dessa givna fall invandrapolitik, integrering och människors lika värde, vilket är känslofyllda frågor. Problemet man vill råda bot på, och därmed debatternas uppkomst, är sverigedemokraternas ökade stöd och deras radikala politik och uttalande om invandrare. En tänkbar orsak till att smädelsen förekommer på detta vis i debatterna, kan eventuellt vara att de debatterande politikerna, folkpartiets Fredrik Malm och centerpartiets partiledare Maud Olofsson, kliver in i sina roller som vir bonus, och därmed uppstår smädelsen omedvetet för att skydda våra etiska ställningstaganden. Möjligheten finns att de blir genuint upprörda av Åkessons politik, och därmed låter känslaspekten i debatten ta över det sakliga, vilket dock lätt kan leda till argumentationsfel, dvs. fallasier. Om så är fallet att smädelsen uppkommer ur politikernas genuina känslor är detta ett exempel på att dessa två politiker besitter rollerna som vir bonus, då de förespråkar majoriteten i vårt samhälles etik och doxa framför egna politiska framgångar. Detta är ett av bevisen på att retorik och etik hör samman och ej går att skilja på. Detta inger även hopp till vir bonus-begreppet såväl som Perelmans begrepp ”the universal audience”, där den tänkbara publiken inte kan bli berörd om man själv som talare inte är övertygad om det man säger.

Denna omedvetenhet av användandet av smädelsens topiker till trots är de allra flesta människor samtidigt är medvetna om var gränserna går för att visa respekt, vara hövlig och eftertänksam, vilket inte går i linje med att smäda. Jag påstår att i dessa två debatttillfällen så återfinns dessa egenskaper ej hos vare sig moderatorerna, Olofsson eller Malm, vilket bör tyda på att samtliga av dessa personer inte ser något fel i att t.ex. avbryta, höja rösten, klandra eller uttrycka personliga påhopp. Med andra ord bör smädelsen av de deltagande politikerna ses som moraliskt försvarbar i en likvärdig situation, vilket tyder på att debattfrågan med största sannolikhet har betydelse för vad vi uppfattar som *aptum* i en debatt och därmed även har tydliga kopplingar till D’Angelos teori om förtjänandets roll¹³. Har man åsikter som inte går i linje med samhällets etiska värderingar och regler, kan man alltså förtjäna att bli smädad utan att någon reagerar lika starkt som i andra situationer. På grund av detta är denna givna

---

¹³ Se s. 18.

debattsituation eventuellt en sådan situation där smädelsen är moraliskt försvarbar, vilket i sin tur pekar mot att Barack Obama har rätt i det citat som jag använder i detta arbetes inledning, även om detta inte förtäljer någonting om smädelsens effektivitet i debattsammanhang.

I artikeln ”Retorikens etik och progymnasmata” (2008a) skriver Anders Sigrell att man rättfärdigar användandet av smädelsen genom att påpeka det inte alltid räcker med logos- eller ethosorienterade argument för att t.ex. visa att ett visst beteende inte är acceptabelt, och då retorik är ett alternativ till våld. Jag är villig att hålla med om att den kan vara försvarbar, men detta beskriver dock inte heller smädelsens effektivitet.

Efter att ha samtalat med den grupp av retorik studenter på a-nivå som jag träffade för att samtala om smädelsen samt förhållandet mellan retorik och etik fick jag inga positiva utlåtanden om smädelsens effektivitet i de givna debattsituationerna. Vi läste tillsammans igenom de transkriberade debatterna och diskuterade sedan innehållet. Ingen av studenterna tyckte att de förekommande smädelserna i debatten var effektiva för politikernas budskap till publiken, utan snarare tvärtom. De tyckte att smädelseanvändningen istället blev ethossänkande och ineffektiv för politikern, då denne inte lägger sin tid och energi i debatten på att föra sin egen politik. De ansåg att smädelsens förekommande istället bidrog till att sverigedemokraternas offerroll blev starkare, och att detta då påverkar publikens pathos starkare till sverigedemokraternas fördel. I slutet på vårt möte kom studenterna överrens om att smädelsens, enligt dem, enda nyttiga användningsområde var att lära sig att känna igen den så man vet hur man skall bemöta den om man stöter på den.

Min personliga tanke om detta är att jag tror att effektiviteten av smädelsen i dessa givna debattsituationer är mycket beroende av publiken i fråga.

5.2. Smädelsens effektivitet utifrån Bitzers "audience"

Min grundtanke är att smädelsen i politiska sammanhang övertygar publik som resonerar med pathos mer än logos, det vill säga publik som kanske inte kräver reell fakta och saklighet och därmed kanske inte heller har ett genuint politiskt intresse och insatthet. Jag stödjer även professor Anders Sigrells uttryckta tanke om att man har ”råd” att använda sig utav pathosargument när man redan har övertygat publikens logiska förnuft, det vill säga när man

redan har dem på sin sida. Utifrån den tanken kan man se att både Malm och Olofsson i sådant fall anser sig ha publiken på sin sida, emot sd, vilket de också till viss del har med tanke på att både centerpartiet och folkpartiet har betydligt större folkligt stöd än sd enligt opinionsmätningar. Många i publiken är upprörda av Åkessons debattartikel i Aftonbladet, vilkas känslövåg de motargumenterande politikerna tycks rida på. Det verkar alltså som att pathos hos publik/mottagare eller hos talaren själv utlöser pathos hos talare. Jag kan också tänka mig att det är lättare att använda sig av förolämpningar och påhopp då man vet att man har majoriteten av publiken på tryggt avstånd bakom tv:n hemma i soffan, och därmed inte är direkt närvarande och kapabel till spontana reaktioner, utan istället får tid till reflektion utan vidare frågor. Till detta kan man även dra en parallell till vad jag i min teoridel beskriver som teknologiska förändringar i vår doxa och på smädelsen, där jag beskriver hur vår tids nya teknologi har lett till en renässans för smädelsen med mobiltelefoni och internet, på t.ex. bloggar, recensioner och humor. Även här kan man på samma sätt lättare rättfärdiga smädelseanvändningen då man inte har någon direkt publik med känslor och reaktioner att ta hänsyn till.

Det som man dock bör ta hänsyn till i denna fråga är att publiken som tittar på dessa debatter är av en otroligt varierad sort, vilket gör det nästintill omöjligt att behaga alla utifrån Perelmans ”universal audience”-tanke. Därmed kan man tänka att den djupt politiskt insatta publiken inte är den huvudsakligt påtänkta i dessa sammanhang, utan de som inte är det och som kan tänkas komma att välja sd såväl som vilket annat parti i 2010 års riksdagsval. Om så är fallet, att talarna i första hand vänder sig till den publiken uppstår ett problem i att de kanske inte alls redan har alla på deras sida och då denna typ av argumentation istället kan göra att publikens pathos tilltalas av sverigedemokraternas offerroll i debatten. Man bör istället tänka att smädelsens topiker är utomordentligt bra i debatter där man tagit ett så pass kraftigt övertag om den andre parten och således även av publiken, att man kan lägga den kvarvarande tiden på att övertyga publikens känslor, pathos.

För att summera detta finner jag smädelsen till viss del användbar i debattsammanhang, men väldigt riskabel att använda. För att denna skall vara just användbar krävs det att man har publiken på sin sida och tydligt märker av deras åsikter, där svårigheten ligger i att publiken i princip alltid kommer att ha splittrade åsikter och blir därmed väldigt svår att utläsa.

Smädelsen är möjligen ineffektiv på politiskt insatt publik, som kan komma att kräva sakligare argument.

Jag anser dock att smädelsen sedan Afthonios tid har utvecklats och blivit lämplig att använda i andra, nutida situationer kring vilka jag nu skall resonera.

5.3. Smädelsens användningsområden:

Smädelsen som försvar:

Som beskrivet i ”Retorikens etik och progymnasmata” (Sigrell 2008a), ibland räcker inte ethos och logosargument för att t.ex. få någon att sluta med ett visst beteende eller som i detta fall, då ett politiskt parti hotar våra demokratiska och etiska regler och doxa. Dock så är detta en situation som, beskrivit ovan, inte är lämpad i en debatt då det kan få effekten av att den tilltalande får en stark offerroll. Istället kan en sådan, lämplig situation vara i ett samtal öga mot öga, utan publik då smädelsen eventuellt kan få en person att reflektera över sitt beteende. Sker detta inför publik kan situationen bli förnedrande för den tilltalade.

Studenterna som jag mötte för att diskutera smädelsen tyckte att dess enda användningsområde var att lära sig att känna igen den, så att man vet hur man skall bemöta den och vidare även försvara sig mot den. Detta kanske just för att vi skall kunna hantera verbalt våld om tillfället kräver, istället för att använda fysiskt våld.

Smädelsen som underhållning i debatten:

Även om jag innan nämnt att jag inte finner smädelsen politiskt effektiv i en debatt finner jag ändå potentiella fördelar med dess egenskaper. Här tänker jag främst på Ciceros *officia oratoris*, råd om att lära, beröra och behaga sin publik (*docere, movere* och *delectare*) för att vinna dess övertygelse. I en annan situation än mitt givna debattexempel, t.ex. en mycket saklig politisk diskussion kanske smädelsen kan besitta rollen som underhållning i debatten, som får fokus att flyttas från de tunga logosargumenten och därmed eventuellt kan bidra till en mer uppsluppen stämning i publiken. Jag tror även att en smädelse kan få rollen som ”morot” för den drabbade i en debatt, att denne part då blir revanschlysten och mer engagerad i debatten.

Smädelsen som ethoshöjare:

”Att prisa allierade, och smäda motståndare, var ett sätt att höja sitt eget ethos och vinna förtroende”, står det i Anders Erikssons bok om Afthonios’ progymnasmata (2002).

Nyckelordet i denna beskrivning finner jag vara att just *prisa* allierade, samtidigt som man smädar sina motståndare. Jag tror inte att smädelsen fungerar som ethoshöjande om inte de positiva egenskaperna hos den egna gruppen lyfts fram. Även detta blir en övning i dissoi logoi, att se både det positiva och det negativa. Denna balans anser jag vara nödvändig för smädelsens effektivitet.

För att sätta detta i en nutida kontext: föreställ dig en situation där du talar inför en organisation eller ett politiskt parti där i stort sett alla i publiken har samma åsikter och brinner för samma frågor. Där kanske en smädelse om någon/något icke närvarande är det absolut rätta för att övertyga din publiks pathos och få dem än mer känslomässigt engagerade i frågan, samt att höja ditt eget ethos genom att tala om saker som engagerar publiken. Detta kan också ses som ett slags vi-skapande, där vår identitet och normer ställer sig mot ett tydligt ”dem”.

Smädelsen som övning på dissoi logoi

Smädelsen, hur den än har utvecklats sedan vår tideräknings början, är fortfarande ett av de bästa sätten att öva sig på dissoi logoi, vilket hör hemma i retorikutbildningen såväl som i allt logiskt tänkande. Afthonios beskrev övningen som att den ” i sig visar hela talekonstens

styrka” (Eriksson 2002 s. 71), vilken den också gör på detta vis. Den visar på, precis som uttrycket ”Ad Utrumque” den teoretiska delen av retoriken i form av de uppgifter om smädelsens teori och topiker som man bör besitta innan man inleder övningen, men även också den stridande, agonistiskt övertygande delen av retoriken.

6. Diskussion

Av dessa ovan nämnda skäl finner jag smädelsen nyttig som en del av retorikutbildningen och även lika aktuell idag som på Afthonios tid, om än inom andra områden och forum. Man bör minnas och beakta att smädelsen inte enbart innefattar personer, utan även ting och företeelser. En smädelse om t.ex. mobbning eller alkohol, kan uppmana till tankar kring detta och även ett etiskt ställningstagande, vilket beskrivs som ett av progymnasmatans mål och som är ytterligare ett bevis på att övningen är förenlig med vår etik om man använder den korrekt. Vårterminen 2009 skrev jag min B-uppsats om retorikens roll i bekämpningen av olika samhällsproblem i form av offentliga reklamkampanjer. Mitt analysenhet där var organisationen ”IQ” och dess reklamfilmer för att främja en smartare syn på alkohol. I en av dessa reklamfilmer tilltalas alkoholen som ”du” genomgående i filmen.¹⁴ Exempel på repliker i filmen var ”Du splittrar familjer” och ”Du ligger bakom drunkningsolyckor och slagsmål”. Detta uppfattar jag som ett mycket positivt användande av smädelsen och ett effektivt sätt att leda någons tankar mot det bestämda målet utan att direkt uttala egna åsikter. Detta är även förenligt med vad Afthonios skriver om att man skall håna med finess och låta publiken själv fatta sitt eget ställningstagande, vilket hör samman med ytterligare ett av progymnasmataövningarnas mål - att främja etiska ställningstaganden. En tanke är också att smädelsen i liknande situationer är ett hjälpmedel för att bygga upp dygder, t.ex. vishet och rättrådighet.

Jag anser att man inte bör underskatta sin publik, vilket är förenligt med Perelmans tanke om ”the universal audience” som beskriver vikten av att förutsätta att ens publik är en grupp med

---

¹⁴ Reklamfilmen som är ett mycket positivt exempel på hur smädelsen kan användas i linje med vår etik återfinns på <http://www.youtube.com/watch?v=13KPOFW0vTk&feature=related>. Uppsatsen heter ”Hundra gången gillt – en undersökning om retorikens roll i bekämpandet mot samhällsproblem.”

rationellt tänkande, förnuftiga människor. Jag tror att det är riskabelt att förutsätta att publiken skulle vara någonting annat än detta, och att smädelsen då blir ethossänkande för talaren själv då denne ej visar sig ödmjuk inför publikens kunskaper (*humilitatio*). Används i stället smädelsen och pathosargumentation inom en avancerad politisk debatt med en mer konventionell debattfråga och politikernas föreställning om en utbildad och insatt publik á la Habermas, skulle kanske smädelsens effekt bli annorlunda, något som vore intressant att granska och utveckla i framtida undersökningar. Då Habermas teori främst tycks förespråka logos och ethos i argumentationen i form av rationell fakta och hänsyn gentemot de andra deltagarna, anser jag att Mouffes modell är mer fruktsam förutsatt att de tre argumentationstyperna ethos, pathos och logos tilldelas jämbördigt utrymme. För att summera mina resultat vill jag slutligen redogöra att jag anser att smädelsen kan vara moraliskt försvarbar, men ej effektiv i de analyserade exemplen, där pathosargumentationen får en alltför central roll. Däremot tror jag på smädelsens användbarhet inom andra situationer, såsom beskrivits i mitt resultatkapitel.

När jag nu har färdigställt detta arbete vill jag börja med att säga att jag funnit både ämne och arbetsgång genuint intressant. Det finns flera spår för smädelsens roll som jag hade velat utforska om tidsaspekten fanns, t.ex. att utveckla dess samband med fallasier, användandet av stilfigurer eller att undersöka hur smädsetopikerna förekommer i debatter där man diskuterar konventionella frågor såsom t.ex. ekonomi där det inte läggs lika stor personlig värdering.

Min första idé om att undersöka smädelsen tillsammans med retorikstudenter på a-nivå där vi skulle skriva smädelser till motsats från deras tidigare skrivna lovtal misslyckades. Jag fick då uppleva att arbeten såsom dessa inte alltid blir som man har tänkt sig. Dock är jag nöjd över hur jag, med hjälp av min handledare professor Anders Sigrell, omstrukturerade min metod och linje för arbetet. Jag finner detta arbetsområde mycket intressant och tycker mig ha funnit vissa intressanta resultat som jag gärna skulle vidareutveckla i framtiden.

Till en början var mitt mål att besvara frågan om retorik kan vara ett alternativ till våld, vilket jag inte finner att jag lyckats med i detta enskilda arbete. En tanke är att smädelsen kan fungera som alternativ till fysiskt våld då man får utlopp för sina aggressioner och sin frustration på detta vis. Samtidigt visar sig detta påstående vara lika tvetydligt som metaforen om retoriken som ett livsfarligt maktvapen och makt att avvärpa, då det samtidigt kan vara

Lunds Universitet

Enheten för medier, kommunikation och journalistik

smädelsen som utlöser verbalt våld. Dock så tror jag att detta arbete kan vara en av pusselbitarna för få en klarare bild av denna relation i vidare undersökningar.

7. Litteraturgenomgång

7.1. Litteratur:

Aristoteles (2002). *Retorik*. Övs: Thure Hastrup. Köpenhamn: Museum Tusulanums Forlag

Bitzer, Lloyd F (1968). "The rhetorical situation". Utgiven av *Rhetorica Scandinavica* 1997/3, översättning Kjeldsen S. Jens.

Crowlay, Sharon & Hawhee, Debra (1994). *Ancient Rhetorics for Contemporary Students*. Andra upplagan. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

D'Angelo, Frank J. (2000). *Composition in the Classical Tradition*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Eriksson, Anders (2002). *Retoriska övningar, Afthonios' progymnasmata*. Falun: Nya Doxa.

Eriksson, Anders (2006). "Retorikens didaktik. Progymnasmata som förening av praktik och teori." Ur *Rhetorica Scandinavica* 2006/38.

Fredberg, Björn (2009). *Provokation som retoriskt medel*. B-uppsats i retorik, Lunds Universitet. Finnes även på <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=1421886&fileOid=1421887>.

Habermas, Jürgen (1962). *Borgerlig offentlighet*. Fjärde upplagan. Lund: Arkiv förlag.

Hellspong, Lennart (1992). *Konsten att tala. Handbok i praktisk retorik*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Perelman, Chaïm (2004). *Retorikens imperium*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Rhetorica Scandinavica. "Smaederetorik". Call For Paper. Danskt artikelrop till ett kommande nummer av *Rhetorica Scandinavica*.

Sigrell, Anders (2008a). ”Retorikens etik - och progymnasmata”. Ur *Svenska med didaktisk inriktning*. Red. M. Lindgren.

Sigrell, Anders (2008b). *Retorik för lärare – Konsten att välja språk konstruktivt*. Åstorp: Retorikförlaget AB.

Sigrell, Anders (2007). *Rhetorica rediviva – den återuppståndna retoriken*. Ur tidskriften *Tvärsnitt* 2007/4.

Sigrell, Anders (2001). *Att övertyga mellan raderna*. Åstorp: Retorikförlaget AB.

Sigrell, Anders. *Etik, Perelman och de retoriska övningarna*. Antagen för publicering i "Tema Gränser. Aktuell forskning vid institutionen för nordiska språk Umeå universitet" (red. Daniel Andersson-Malmgren & Lars-Erik Edlund).

Språkrådet (2008). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber AB.

Vatz, Richard E. (1973). “The myth of the rhetorical situation.” Publicerad i *Rhetorica Scandinavica* 2000/15, översättning av Jonas Gabrielsen & Christina Pontoppidan.

Weiner, Gudrun (2006). *Att strida med ord – en kritisk retorikanalys av politiska talkshows i tysk tv*. Åstorp: Retorikförlaget.

Wikström, Patrik (2007). *Den argumenterande Olof Palme – En argumentationsanalys av strukturer och strukturbrott i Olof Palmes inlägg i valdebatten mot Thosbjörn Fälldin i Scandinavium, Göteborg 1976*. Örebro: Repro, Örebro universitet.

6.2. Elektroniska källor:

Andersson, Peter (2009). *Aftonbladet publicerar anti-muslim-artikel av Åkesson - 'Och "full strid" för "Ett folk, ett land, en nation"'*. Hämtad från bloggen "Peter Andersson – med rätt att tycka": <http://peterlandersson.blogspot.com/2009/10/aftonbladet-publicerar-anti-muslim.html> 2010-01-12.

Demoskop (2010). Opinionsmätning januari 2010. Hämtat från:
<http://www.demoskop.se/?id=1491> samt
<http://www.demoskop.se/filearchive/1/1492/201001%20Väljarbarometer%20Över%20tid%201998-Jan2010.pdf>. 2010-01-16.

Hagen, Cecilia (2009). *Jag har beslutat mig för att tiga ihjäl sd*. Krönika publicerat i Expressen 2009-10-22. Hämtat från:
<http://www.expressen.se/kronikorer/ceciliahagen/1.1751745/cecilia-hagen-jag-har-beslutat-mig-for-att-tiga-ihjal-sd> 2010-01-19.

Helin, Jan (2009) a. *Åkesson visar sitt sanna jag*. Artikel publicerad i Aftonbladet 2009-10-19. Hämtat från: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article5978661.ab> 2009-11-15.

Helin, Jan (2009) b. *Publiceringen av SD-texten har fått avsedd effekt*. Publicerad på:
<http://blogg.aftonbladet.se/janhelin/2009/10/publiceringen-av-sd-texten-har-fatt-avsedd-effekt> 2009-10-21. Hämtat 2010-01-19.

IQ (2007). *Säg emot*. Reklamfilm för en smartare syn på alkohol. Hämtat från:
<http://www.youtube.com/watch?v=13KP0FW0vTk&feature=related> 2010-01-07.

Klein, Helle (2009). *SD visar sitt rätta ansikte*. Publicerat i Aftonbladet 2009-10-19. Hämtat från: <http://blogg.aftonbladet.se/helleklein/2009/10/sd-visar-sitt-ratta-ansikte> 2010-01-15.

Nationalencyklopedin (2009). *Debatt*. Internetversionen av NE. <http://www.ne.se/debatt>. 2010-01-05.

Obama, Barack (2009). *Tacktal vid Nobels fredsprisceremoni, Oslo 2009-12-10*. Hämtat från: http://www.msnbc.msn.com/id/34360743/ns/politics-white_house/ 2009-12-20.

Sveriges Riksdag (2009). Information om Sveriges grundlagar och riksdagsordningen.

Hämtat från: http://www.riksdagen.se/templates/R_Page____6215.aspx 2009-11-25.

SVT2 (2009). Programmet ”Debatt” med Jimmie Åkesson och Fredrik Malm, visat 2009-10-20. Hämtat genom SVT Play från:

http://svtplay.se/v/1737166/debatt/del_10_av_17__tisdag?sb,p104688,3,f,-1 2009-11-15.

Sydsvenskan (2008). *Anders Sigrells installationsföreläsning*. Publicerad 2008-11-03.

Hämtat från: <http://sydsvenskan.se/lund/article385370/Anders-Sigrells-installationsforelasning.html> 2009-11-15.

Synovate (2009). Synovate/DN/Sydsvenskans opinionsundersökning från 2009-11-26.

Hämtat från: http://www.temo.se/upload/Synovate_26%20nov_2009.pdf 2010-01-10.

Valmyndigheten. Resultat från 2006 års riksdagsval. Hämtat från:

<http://www.val.se/val/val2006/slutlig/R/rike/ovriga.html> 2010-01-02.

Youtube.com (2009). Debatt mellan Jimmie Åkesson och Maud Olofsson I SVT-programmet “Gomorrön Sverige” 2009-10-20. Hämtat från:

http://www.youtube.com/watch?v=MGOD_fqhIQM&feature=related 2009-12-21.

Åkesson, Jimmie (2009). *Muslimerna är vårt största utländska hot*. Debattartikel publicerad i Aftonbladet 2009-10-19. Hämtat från:

<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/politik/article5978707.ab> 2009-11-20.

8. Bilagor

Bifogat som bilagor finnes de tre mediala tillfällen som har sin bakgrund till den retoriska situationen för debatten mellan Jimmie Åkesson och Fredrik Malm. Jag väljer att bifoga dem i kronologisk ordning.

8.1. Bilaga 1 -Jimmie Åkessons debattartikelpublicerad i Aftonbladet den 19 oktober 2009

”En av mångkulturens många inneboende paradoxer är att den, trots sitt universella anspråk, är ett monokulturellt fenomen som endast funnit grogrund i den postmoderna, oikofoba* västvärlden och som därför också tar sin utgångspunkt i västerländska fenomen och erfarenheter när man bedömer och analyserar omvärlden. Den västerländska erfarenheten ses som ett högre utvecklingsstadium, som resten av världen bara inte hunnit uppnå ännu.

Detta är också anledningen till att dagens mångkulturella svenska maktelit är så totalt blind för farorna med islam och islamisering. Man utgår från att muslimer inte vill någonting hellre än anpassa sig till ett västerländskt levnadssätt och västerländska normer, liksom att islam i grund och botten är samma sak som kristendom, med den enda skillnaden att muslimer har ett annat namn på gud.

Därmed antar man också att man kommer att kunna tämja islam på samma sätt som sekulära krafter sedan århundraden tillbaka tämjt den europeiska kristendomen och förpassat den till den privata sfären.

Islam skiljer sig dock från kristendom på flera avgörande punkter, till exempel gällande distinktionen mellan andlig och världslig makt och synen på vålds-användning. Islam har ingen motsvarighet till Nya testamentet och inget allmänmänskligt kärleksbudskap. Dessa skillnader har också gjort att islam och den muslimska världen aktivt har avvisat upplysningen och humanismen.

Detta, tillsammans med nästan 1 400 år av krig och motsättningar mellan islam och det kristna Europa, tror sig nu dagens makthavare kunna övervinna i en handvändning.

Såhär långt tvingas man dock konstatera att islam har påverkat det svenska samhället i betydligt högre utsträckning än det svenska samhället har påverkat islam. Massinvandringen från muslimska länder tillsammans med de relativt höga födelsetalen inom den muslimska befolkningsgruppen talar för att denna utveckling kommer att fortsätta om inte en politisk kursändring sker. Naturligtvis är en betydande andel av Europas muslimer inte bokstavstroende, även om de flesta studier som gjorts på området visar att fundamentalisterna är en stor och växande minoritet.

Rotlösheten, som den mångkulturella samhällsordningen underblåst hos många andra och tredje generationens invandrare, har fått många att söka sig till islam som en identitetsskapande och samlande kraft och vi upplever nu en radikaliseringsprocess bland muslimska ungdomar i Europa.

I Sverige finns mig veterligen inga kända studier på området, men i en brittisk undersökning från 2007 uppgav 37 procent av de unga, brittiska muslimerna att de skulle föredra sharialagar framför brittisk lag och lika många ansåg att den som konverterar från islam skall avrättas. I andra studier från bland annat Frankrike och Tyskland kan samma mönster urskiljas.

För 20 år sedan tror jag att de flesta svenskar skulle ha mycket svårt att tänka sig att islam skulle komma att bli Sveriges näst största religion, att svenska konstnärer som kritiserar eller skojar med islam skulle leva under ständigt dödshot, att ett tiotal muslimska terrororganisationer skulle komma att etablera sig i Sverige, att ledande muslimska företrädare skulle framföra krav på införandet av sharialagar i Sverige, att svenska landsting skulle använda skattebetalarnas pengar till att skära av förhuden på fullt friska småpojkar, att Sverige skulle ha flest våldtäkter i Europa och att muslimska män skulle vara mycket kraftigt överrepresenterade bland förövarna, att svenska badhus skulle införa separata badtider för män och kvinnor, att svenska kommuner skulle överväga införandet av könssegregerad simundervisning i skolorna, att frysdiskarna i våra livsmedelsbutiker skulle erbjuda ritualsaktat kött samtidigt som svenska förskolor slutar att servera fläskkött, att svenska skolor skulle införa nya lov för att fira avslutningen på Ramadan samtidigt som kyrkliga skolavslutningar förbjuds på fler och fler skolor och så vidare.

Allt detta är i dag en del av den svenska verkligheten. Frågan är hur det ser det ut om ytterligare några decennier, när den muslimska befolkningen, om nuvarande takt håller i sig, har flerdubblats i storlek och många av Europas större städer, inklusive Malmö, med största sannolikhet har en muslimsk majoritet.

Den mångkulturella samhällseliten ser kanske denna framtid som en färgglad intressant förändring av ett Sverige och Europa som man allt som oftast förnekar ens någonsin har varit ”svenskt” eller ”europeiskt”.

Som sverigedemokrat ser jag detta som vårt största utländska hot sedan andra världskriget och jag lovar att göra allt som står i min makt för att vända trenden när vi går till val nästa år.

*) Oikofob är enligt den brittiske filosofen Scruton en person som föraktar sin hembygd. (Red. anm.)

Jimmie Åkesson, partiledare Sverigedemokraterna”

8.2. Bilaga 2: Transkribering av debatt mellan Jimmie Åkesson (sd) och Maud Olofsson (c) med programledare Marianne Rundström, SVT:s program ”Gomorrön Sverige” den 20 oktober 2009, ca kl 07:20.

Programledare Marianne Rundström: Ja, muslimer är vårt största utländska hot, så skriver sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson igår i en debattartikel i Aftonbladet och reaktionerna blev starka. Bland annat polisanmäler Centrum mot rasism artikeln för hets mot folkgrupp. Säger välkommen till dig, Jimmie Åkesson, partiledare för sverigedemokraterna, och välkommen sen centerledaren Maud Olofsson. Muslimer är vårt största utländska hot skriver du Jimmie Åkesson, hot mot vadå?

Jimmie Åkesson: Jag skrev inte så, det var Aftonbladet som skrev det där och man tillskriver mig det som ett citat och det stämmer inte.

Marianne Rundström: Det stämde väl? Väl överrens med innehållet?

Jimmie Åkesson: Nej, det gör den inte, och det är det som lett den här debatten in på fel spår. Det jag vill påpeka i artikeln är att det svenska samhället successivt håller på att anpassar sig till islam.

Marianne Rundström: Är det hotfullt det då?

Jimmie Åkesson: Det är ju ett allvarligt hot menar jag, och framför allt på lång sikt då den muslimska gruppen växer så blir det ett stort hot mot det svenska samhället.

Marianne Rundström: Men – hot? På vilket sätt hotar det?

Jimmie Åkesson: Vi ser ju en muslimsk grupp som de senaste trettio, fyrtio åren har växt sig väldigt kraftigt. Från att på sextiotalet ha varit kanske ett tusental muslimer i Sverige till att idag omfatta en halv miljon människor. Det är en väldigt snabb utveckling. Vi ser att i takt med det här har också kraven från den muslimska gruppen ökat på det svenska samhället. Vi fick till exempel för ett antal år sedan se en kravlista från en av de stora muslimska organisationerna i Sverige, Sveriges muslimska förbund. Där man då krävde bland annat särlagstiftning i Sverige. Och det är ju intressant, som en fråga till dig, Maud Olofsson, för att ordföranden för Sveriges muslimska förbund, Mahmoud Aldebe, är centerpartist och kommer att kandidera till rikstagen för centern. Min fråga är då – står du bakom Mahmoud Aldebes kandidatur till riksdagen?

Maud Olofsson: Det är ju inte min sak att göra, jag har sagt att alla som ställer upp i centerpartiet skall stå upp för de grundläggande värderingen – alla människors lika rätt och värde. Det är det som är det värsta med dig, därför att de grundläggande värderingarna – alla människors lika rätt och värde – dom gäller inte för dig och inte för ditt parti heller.

Jimmie Åkesson: De gäller inte för Mahmoud Aldebe heller eftersom han kräver särskilda rättigheter för den muslimska gruppen. Min fråga är: står du bakom hans krav?

Maud Olofsson: Nej, jag står inte bakom det!

Jimmie Åkesson: Men han kommer ändå att få kandidera för centern?

Maud Olofsson: Alla får kandidera för centerpartiet...

Jimmie Åkesson: Även om...

Maud Olofsson: Men du! Om jag får prata till punkt! Går det bra det?

Jimmie Åkesson: Absolut.

Maud Olofsson: Det som jag tycker är det värsta med dig, det är att du kollektivt bestraffar en hel grupp människor. Och jag försökte tänka igår att om det är så att jag skulle råka ut för samma sak. Jag är kristen, om någon skulle säga åt mig att alla kristna är ovälkomna i Sverige. Hur skulle jag reagera

då? Alltså, jag har ingen möjlighet att försvara mig, jag har ingen möjlighet att över huvud taget argumentera för du har kollektivt bestraffat en hel grupp. Det tycker jag, det är det absolut värsta. Om man inte ställer upp på de grundläggande värderingarna om alla människors lika rätt och värde – då har man ju nån annan, en helt annan grundsyn, och det är det vi bör diskutera - varför gör du inte det?

Jimmie Åkesson: Fast jag står upp för alla människors lika värde.

Maud Olofsson: Nej, det gör du inte!

Jimmie Åkesson: Det jag diskuterar i denna artikeln, det är det svenska samhällets anpassning till muslimska krav, inte om muslimer är lika mycket värda eller huruvida muslimer skall få vara muslimer eller inte.

Maud Olofsson: Ja men ”alla muslimer”?

Jimmie Åkesson: Då har du bara läst rubriken som Aftonbladet har satt, då har du inte läst artikeln.

Maud Olofsson: Nej, jag har läst hela artikeln. Och det som är det värsta är att ni säger ”alla muslimer”... Jag har läst talen som är på eran stämma. Det ni gör är, att ni försöker bara skrämma med att ”det är människor som är annorlunda som kommer hit, och de kommer att ta er kultur ifrån er, och ni kommer inte få ha erat språk och ni kommer inte att få ha era traditioner”. Det enda ni gör är ju att ni skräms! Och min fråga är såhär: jaha, när är utgångspunkten för svensk kultur? När börjar det? Vad är det?

Jimmie Åkesson: Det vi ser idag är, som jag sa, det är en successiv anpassning till den muslimska minoritetens krav på det svenska samhället. Man har på förskolor i Malmö slutat att servera fläskkött, vi får inte längre sjunga kristna psalmer i samband med skolavslutning, t.ex. Den blomstertid nu kommer. Svenska skolelever förvägras att fira skolavslutningar i kyrkan därför att det kränker den muslimska minoriteten. Vi ser könssegregerad simundervisning på kommunala badhus därför att muslimer anser att flickor och pojkar inte skall bada tillsammans.

Marianne Rundström: Men Jimmie Åkesson! Du har ju blivit motsagd på väldigt många av de här punkterna, ska man säga att du inte har någon grund för vad du säger. Jag sjöng t.ex. Den blomstertid nu kommer på den senaste skolavslutningen. Men när du drar alla muslimer över en kam, det är svårt att uppfatta din artikel på annat sätt. Alltså, hur kan en muslim bli accepterad i Sverige menar du?

Jimmie Åkesson: Genom att anpassa sig till det svenska samhället. Genom att inte ställa den här typen av krav i form av särslagstiftning, som centerpartisten Mahmoud Aldebe t.ex.

Marianne Rundström: Och vad är det att vara en riktig svensk då?

Jimmie Åkesson: Att vara svensk innebär för det första att man har en övervägande svensk identitet, att man anpassar sig till svenskarnas värderingar, att man anpassar sig till svenska lagar och att man försöker att förstå sig på det svenska kodsystemet, osv.

Maud Olofsson: Men jag tror såhär, Jimmie, om man har en stark rot, starka rötter i den egna kulturen och traditionen, då behöver man inte vara orolig för andras kultur och tradition....

Jimmie Åkesson: Problemet är ju att...

Maud Olofsson: Låt mig prata till punkt! Det som jag tror är viktigt att säga, det är att det finns ingen startpunkt för när den svenska kulturen uppfanns, utan det här är en utveckling där människor reser över gränser, möter varandra och det bildas nya och bra traditioner. Jag är jättetrygg i min egen kultur och min egen tradition, och det betyder att jag inte är orolig för om det kommer andra kulturer hit som vidgar mina vyer...

Jimmie Åkesson: Det är inte jag heller, jag är inte heller orolig för det.

Maud Olofsson: Fast jag tror att du är det.

Jimmie Åkesson: Jag är orolig för att mitt samhälle, det svenska samhället, anpassas till t.ex. en kvinnoöppettid som finns inom islam som kräver könssegregerad simundervisning, som kräver särskilda öppettider på badhus för män och kvinnor t.ex.

Maud Olofsson: Men, alltså du gräver bara i grumliga vatten tycker jag.

Jimmie Åkesson: Tillhör könssegregerad simundervisning den svenska kulturen?

Maud Olofsson: Det är klart att vi måste diskutera invandring...

Jimmie Åkesson: Tycker du...

Maud Olofsson: Får jag svara på frågan? Det är klart att vi skall diskutera problem med invandring i Sverige, det är väl ingen som har någonting emot?

Jimmie Åkesson: Jo.

Maud Olofsson: Men det är när man kollektivt bestraffar en hel grupp, då har man gått för långt.

Jimmie Åkesson: Men det gör inte jag.

Maud Olofsson: Men: ”det är muslimerna det är fel på”, ”det är invandrarna det är fel på”.

Jimmie Åkesson: Då har du inte läst artikeln. Jag tycker att det är mer fel på dig än på muslimerna.

Maud Olofsson: Jag har läst hela artikeln, jag har läst talen som varit på eran stämma. Det handlar hela tiden om att ”det är invandrarna det är fel på”, ”dom kommer att sänka lönerna för de anställda i Sverige, dom kommer ta pensionerna från våra pensionärer, och dom kommer att förstöra den svenska kulturen. Och jag tror att ni är otroligt otrygga i er egen kultur och tradition, därför är ni så oroliga för att någon annan kommer hit. Jag tycker att det här tillför! Sen skall vi diskutera hur man ska följa lagstiftning, hur skall vi få en bra integration mellan svenska kulturtraditioner och dom som kommer med människor från andra länder.

Jimmie Åkesson: Det är ju precis det jag försöker diskutera i den här artikeln, om man kan bortse från den här rubriken som alltså Aftonbladet har satt, så diskuterar ju jag islams påverkan på det svenska samhället, hur vi svenskar tvingas ge avkall på vårt sätt att leva därför att vi nu har en stor muslimsk minoritet i det svenska samhället.

Marianne Rundström: Men Jimmie Åkesson, du har ju blivit motsagt på nästan samtliga punkter av forskare , t.ex. hänvisat till BRÅ:s forskning. Det finns ingen sådan forskning.

Jimmie Åkesson: Jodå, den finns visst det, men BRÅ står aldrig för någonting när man frågar dem.

Marianne Rundström: Men ditt eget uttalande, när du säger att ”jag skall göra allt i min makt för att minska antalet muslimer”, då undrar jag – vad är det du skall göra?

Jimmie Åkesson: Jag skall göra allt i min makt för att vända den här trenden, dvs. det svenska samhället måste sluta anpassa sig till muslimska påbud, till den muslimska minoritetens krav. Jag menar, kommer man som invandrare till Sverige, då måste man anpassa sig till det svenska samhället. Man kan komma som muslim, även till det Sverige som jag vill ha, det är helt okej, men man skall inte ställa krav på att jag och andra svenskar skall anpassa oss efter hur muslimerna vill leva, utan att dom får anpassa sig efter hur det ser ut i Sverige.

Marianne Rundström: Och vad skall hända med dem som eventuellt inte följer din linje?

Jimmie Åkesson: Jag tycker att det absolut viktigaste är att det svenska samhället slutar att anpassa sig efter krav som t.ex. centerpartisten Mahmoud Aldebe krav på att vi skall införa särslagstiftning i Sverige, och jag har fortfarande inte fått något svar från dig, Maud Olofsson. Din partikamrat och riksdagskandidat Mahmoud Aldebe ...

Maud Olofsson: Men, vi kan väl inte ha någon sharialag i Sverige, det är ju dumheter!

Jimmie Åkesson: Han vill införa särlagstiftningar. Kan man kräva särlagstiftningar och samtidigt företräda centerpartiet.

Maud Olofsson: Men han är ingen kandidat, han står på en nomineringslista. Du försöker att smeta någonting på mig som gör mig otroligt upprörd!

Jimmie Åkesson: Kan man kandidera för centerpartiet och samtidigt...

Maud Olofsson: Snälla! Stå för dina egna åsikter själv. Dom är så främmande från det som jag står för...

Jimmie Åkesson: Du har fortfarande inte svarat på frågan, kan man företräda centerpartiet...

Maud Olofsson: Nämen, det som är viktigt är ju att kommer det människor hit till vårt land så måste vi ju ...

Jimmie Åkesson: Kan du inte bara svara på frågan?

Maud Olofsson: Det är väl klart att man måste få ha traditioner med sig när man kommer till Sverige!

Jimmie Åkesson: Kan man förespråka särlagstiftning för muslimer och företräda centerpartiet? Det är en väldigt väsentlig fråga. Du är Sveriges vice stadsminister, du måste kunna svara på den frågan.

Maud Olofsson: Men det är klart att man måste följa svenska lagar, det är väl ingenting konstigt med det? Men det värsta med dig, det värsta med din argumentering, det är att du tar alla muslimer och så säger du att dom är onda. Vad är nästa grupp för dig? Är det judar? Är det svenska kyrkan?

Jimmie Åkesson: Det jag skyller på är...

Maud Olofsson: Låt mig få prata färdigt!

Jimmie Åkesson: Nej men du...

Maud Olofsson: Låt mig få prata färdigt!

Jimmie Åkesson: Det jag skyller på är dig och dina kollegor i riksdag och regering därför att ni för en felaktig politik och det är ni som skapat denna situationen.

Marianne Rundström: Reaktionerna igår var väldigt starka. Det var väldigt många som drog parallellen till nazismen, att man precis på samma sätt...

Maud Olofsson: Ja, det var ju så det började.

Marianne Rundström: Men du, vad tycker du att det är för skillnad att säga att judar inte skall få finnas eller att muslimer inte skall få finnas?

Jimmie Åkesson: Men jag har inte sagt att muslimer inte skall få finnas i Sverige. Jag tycker att man tillskriver mig ett citat som inte...

Marianne Rundström: Men förstår du inte att reaktionerna blir väldigt starka?

Jimmie Åkesson: Nej jag förstår inte. Det är jättebra att det blir reaktioner eftersom detta var en debattartikel och som naturligtvis skall väcka debatt, det är ju poängen. Men att leda in det här på den typen av spår det tycker jag är väldigt synd. Jag hade gärna hoppats på att vi kunde se en debatt i sakfrågan.

Marianne Rundström: Men hade inte din trovärdighet varit lite större om man kunnat belägga det du skriver?

Jimmie Åkesson: Jag kan belägga det jag säger.

Marianne Rundström: Du har blivit motsagt på otroligt många punkter.

Jimmie Åkesson: Ja, och jag har försökt att få bemöta det här på olika sätt. Nu är det ju så väldigt massivt, så det är ju svårt att bemöta det överallt. Men jag hävdar att jag har belägg för det jag säger.

Marianne Rundström: Varför tror du att reaktionerna blir så massiva?

Jimmie Åkesson: Jo, för att finns en allmän ordning i Sverige om att de här frågorna, de diskuterar vi inte, inte i offentligheten. Däremot så diskuteras det här vid köksborden hemma hos vanligt folk, det diskuteras på arbetsplatser runtom i hela landet. Men Maud och hennes kolleger och det mediala etablissemanget lägger locket på.

Maud Olofsson: Nej, det där är inte sant. Detta diskuteras i vårt parti som i alla andra. Bli inget offer! Det är det ni vill. Ni vill bli ett offer som är missförstådda och att etablissemanget inte vill prata med er. Glöm den delen! Det som är viktigt att diskutera det är, vad är det som är svenskt? Vad är det som är så hemskt om andra traditioner kommer till Sverige? Ni har motionerat i Göteborg om att man bara skall få äta svensk mat på skolan? Vad är svensk mat? Ni har motionerat att man inte skall få ge stöd till annat än nordisk kultur. Vad är nordisk kultur?

Jimmie Åkesson: Jag har ställt två väldigt konkreta frågor till dig...

Maud Olofsson: En utveckling som har hänt under de här åren är att människor har rört sig över gränser. Också svenskar har ju emigrerat till andra länder. Då blir det ju givetvis så att svenska traditioner blandas med andras traditioner, och jag tycker inte att det är någon fara med det.

Marianne Rundström: Får jag till slut bara fråga dig, Maud Olofsson. Jimmie Åkessons breddside mot muslimer påverkar det på något sätt din inställning till ett samarbete med sverigedemokraterna om de kommer in i riksdagen?

Maud Olofsson: Jag har sagt att jag vill inte samarbeta med sverigedemokraterna. Det är så långt ifrån som det kan bli.

Jimmie Åkesson: Men det går bra att samarbeta med Mahmoud Aldebe?

Maud Olofsson: Men ta med honom hela tiden du, för det är din enda räddning det finns människor som...

Jimmie Åkesson: Han tillhör ju ditt parti och du kan inte svara på om...

Marianne Rundström: Men låt Maud Olofsson svara på frågan!

Maud Olofsson: Ja, jag tycker såhär. Ett parti som inte står för de grundläggande värderingarna om alla människors lika rätt och värde, dom förtjänar inte en plats i riksdagen ens en gång. Och jag tycker att det är så hemskt, därför att, om man går till sig själv och så börjar man att fundera. Vad skulle hända om jag skulle bli kollektivt utsatt för någonting sådant här själv? Kollektivt kritiserad på det sätt som han gör nu? Jag tror att var och en skulle känna att man blir otroligt ledsen. Och det är det som är viktigt tycker jag, att man granskar vad som ligger bakom orden när man skriver på det här sättet. Och hur man vill att vårt samhälle skall vara.

Marianne Rundström: Tack båda två för att ni kom hit.

8.3. Bilaga 3: Transkribering av debatt mellan Jimmie Åkesson (sd) och Fredrik Malm (fp) med programledare/moderator Belinda Olsson, SVT2, 20 oktober 2009, kl 20:30

Belinda Olsson: Man kan säga att detta är ett angrepp på en växande islamisering, som du kallar det. Att islam som religion håller på att ta över Sverige, och du ger en rad exempel: badhus med olika öppettider för kvinnor och män, kommuner som erbjuder omskärelse för små pojkar. Du pratar om dagis som förbjuder griskött, osv., osv. Och dina kritiker har sagt att detta påminner lite om nazivindarna i tyskland. Förstår du vad de syftar på då?

Jimmie Åkesson: Jag förstår såklart vad de syftar på men jag håller såklart inte med. Jag tycker att det är ett ganska bisarrt sätt att beskriva det här på. Det här är en viktig debatt som tyvärr förs för lite i etern.

Belinda Olsson: Men då vill jag bara citera lite då eftersom som sagt inte alla har läst den. Du skriver här i slutet av debattartikeln att om några decennier kan den nuvarande muslimska befolkningen i nuvarande takt flerdubblas i storlek och t.ex. Malmö kan ha en muslimsk majoritet. Som sverigedemokrat ser jag detta som vårt största utländska hot sedan andra världskriget, och jag lovar att göra allt i min makt att stoppa det. Kan du fortfarande inte förstå dem som tycker att det låter lite som när man hetsade mot judarna?

Jimmie Åkesson: Nej! Däremot har jag nu vid ett flertal tillfällen sagt att Aftonbladet alltså har satt en rubrik som inte hänger ihop med själva texten.

Belinda Olsson: Jag tog bort rubriken. Vi kan glömma den. Detta var vad du har skrivit med egna ord, för det är du som skrivit artikeln.

Jimmie Åkesson: Man får ju utgå ifrån att de som läst artikeln också har läst rubriken, och ofta läser man rubriken först och så får den så att säga skapa...

Belinda Olsson: Men jag har läst artikeln. Skall vi strunta i vad Aftonbladet nu har...

Jimmie Åkesson: Fast nu pratar vi om att förstå varför folk blir upprörda och det tror jag hör ihop med rubriken.

Belinda Olosson: Men vi kan väl hålla oss till det som jag säger då. Du skriver här att du ser det här som det största hotet sedan andra världskriget. Vad är hotet då?

Jimmie Åkesson: Hotet är att vi ser en successiv anpassning av det svenska samhället till den muslimska minoriteten helt enkelt, där man precis som du sa, på svenska förskolor i Malmö inte längre serverar fläskkött för det vill inte den muslimska minoriteten ha. Det vägras sjunga kristna psalmer i samband med skolavslutning som Den blomstertid nu kommer. Vi får inte ens hålla skolavslutningen i kyrkan längre då det är kränkande mot den muslimska minoriteten. Vi har könssegregerad simundervisning, särskilda öppettider för män och kvinnor på badhus, osv osv.

Belinda Olsson: Jag vill också välkomna Fredrik Malm.

Fredrik Malm: Ja, tack så mycket.

Belinda Olsson: Du har också reagerat på artikeln, på vilket sätt? Varför har du reagerat?

Fredrik Malm: Ja, men det är ju uppenbart att den här artikeln är ett lågvattenmärke. Man klumpar ihop alla muslimer och på olika sätt stämplar ut dem som att de är illojala med det svenska samhället. Däremot är jag lite förvånad över att reaktionerna har varit så stora, för Sverigedemokraterna har alltid tyckt såhär. Det här är ett parti som har sina rötter i den nazistiska rörelsen i Sverige. Partiets första ordförande var dömd för mordhot på Hagge Geigert, partiets första kommunfullmäktigeledamot lämnade partiet och höll tal på Hitlerfiranden för nationalsocialistisk front. När Jimmie gick med i Sverigedemokraterna 1995, då tvingades ledningen i partiet att införa ett förbud mot att bära nazistisk uniform på partimötena, och vi såg så sent som i våras hur Sveriges Radio avslöjade också hur ledningen i partiet, däribland du Jimmie själv, satt och sjöng nazistiska kampsånger...

Jimmie Åkesson: Nej, så var det inte alls. Nu ljuger du...

Fredrik Malm: Det var precis det ni gjorde, Jimmie. Jag förstår att du inte vill tala om det men det är ett faktum att det var så, det räcker ju med att lyssna på radioprogrammet.

Jimmie Åkesson: Vi har ju faktiskt debatterat den frågan i den här studion vid något tillfälle. Nu ljög du, nu ljög du, nu far du med osanning. Sen vet du att allt det andra, allt det här gamla tramset, det är inte relevant för dagens sverigedemokratiska parti. Det vet du, du har jobbat mycket med vårt parti, du vet själv vilken typ av parti vi är, och att detta inte är det minsta relevant.

Fredrik Malm: Jag tycker att din artikel igår visar mycket tydligt hur du fortfarande anknyter till den tradition och rörelse som partiet är sprunget ur, det är ingen hemlighet. Sen kan man leka med ord och man kan skylla på Aftonbladet för och vilken rubrik dom sätter, men i praktiken – vad det handlar om här, det är att ni tar alla muslimer i Sverige, och säger att alla muslimer i Sverige tycker och tänker precis som den lilla minoritet som är mycket extrem(...)

Jimmie Åkesson: Nej, så är det inte.

Fredrik Malm: (...) Och jag skulle ju då på samma sätt kunna säga att Sverigedemokraterna som är ett mycket extremistiskt parti, jag skulle kunna säga att alla människor i Sverige tycker som ni, men så är det ju inte heller, va. Det är ohederlig argumentation.

Jimmie Åkesson: För det första, om man läser artikeln så, och jag tror att du har gjort det, men jag blir mer och mer osäker om du har det från det du har sagt, men det framgår väldigt klart att det är inte så att vi beskyller alla muslimer för att vara extremister på något sätt, men vi ser en växande muslimsk minoritet i det svenska samhället. Vi hade för fyrtio – femtio år sedan ett väldigt litet antal muslimer i Sverige, kanske ett tusental. Idag är det uppåt en halv miljon, kanske till och med mer. Det är en väldigt snabb(...)

Belinda Olsson: Men är det muslimerna vi skyller på eller är det islam? För det får man väl skilja på, det är väl inte alltid samma sak?

Jimmie Åkesson: Det främsta hotet är inget av det som du nämner, utan det är att det svenska samhället väljer att anpassa sig till den muslimska minoriteten. Jag lever utifrån den uppfattningen att kommer man som invandrare till ett land, t.ex. Sverige, då skall man anpassa sig efter vårt sätt att leva och inte ställa krav på att vi skall förändra oss efter deras sätt att leva.

Belinda Olsson: Men är inte det här en debatt vi har i Sverige idag då? Att man skall anpassa sig, jag tänker på de här exemplena med(...)

Jimmie Åkesson: Idag har vi den, men assimileringprincipen övergav vi ju på 70-talet. Idag så skall vi integreras, som det heter, det vill säga att svenskar och invandrare skall tillsammans uppgå i någon slags lycko-mångkultur och så vidare.

Fredrik Malm: Det här är bara en lek med ord. Man skriver den här artikeln för att stämpla ut en minoritet i Sverige, det är det som det handlar om. Dessutom(...)

Jimmie Åkesson: (...)Nej vi skriver artikeln för att detta är en debatt som förs i hela landet, den förs på arbetsplatser, den förs hemma vid köksbordet...

Fredrik Malm: Vad det här handlar om är att om man menar allvar med det som Jimmie säger: att man vill att Sverige skall hålla ihop och att man vill att människor skall komma in i det här samhället, ja, då får man ju bygga upp en politik för det. Sverigedemokraternas politik idag, den går i grund och botten ut på tre saker om man tittar på de här frågorna: det första är att man är emot den reform som regeringen har infört som innebär att man har infört något som heter instegsjobb(...)

Jimmie Åkesson: Som diskriminerar svenska jobbare...

Fredrik Malm: Nej det gör det inte, Jimmie, det är struntprat! Innebörden av ert förslag det är att det skall bli dyrare att anställa invandrare i Sverige.

Jimmie Åkesson: Innebörden av alliansens instegsjobb innebär att staten finansierar 75% av den totala lönekostnaden för nyanlända invandrare, det är ju direkt diskriminerande av svenska löntagare.

Fredrik Malm: Vad det handlar om här är att det finns människor, Jimmie. Det finns människor som(...)

Belinda Olsson: Är det inte bra att vi tar upp de här frågorna då, Fredrik?

Fredrik Malm: Jo! Det är jättebra att vi tar upp och debatterar de här frågorna, jag är verkligen inte för några förbud. Men jag säger att om(...)

Belinda Olsson: Men ditt parti blev ju också anklagade för att vara rasister t.ex. när ni tog upp ett språkstest för invandrare.

Fredrik Malm: Ja, men vi var inte det, vi tycker att det är viktigt att man lär sig språket. Sverigedemokraterna är ju emot alla våra satsningar på att man skall stärka språkundervisningen, för de tycker att det kostar pengar. Och man är också emot att man skall göra det enklare att anställa människor i de invandratäta områdena. Det innebär ju att om du menar allvar med din politik, om du menar allvar med att du vill hålla ihop Sverige och att människor skall kunna komma in i samhället, då kan ni ju inte gå ut i de här invandratäta områdena och säga att jag tycker att det skall bli dyrare att anställa er och jag tycker att det skall bli svårare för er att lära er svenska. Det är en kontraproduktiv politik.

Jimmie Åkesson: Det är inte heller en särskilt bra lösning att säga till svenskarna att det är bättre att invandrarna får jobb än att ni får det.

Fredrik Malm: Det sa jag inte att det är viktigare att invandrarna får jobb än någon annan, nä, nä, nä, vi har motsvarande förslag för ungdomar och äldre också som står utanför arbetsmarknaden.

Belinda Olsson: Vad är det då du skall göra? Vill du t.ex. begränsa religionsfriheten i Sverige?

Jimmie Åkesson: Nej, det finns ingen anledning att begränsa religionsfriheten. Den allra viktigaste åtgärden i det här läget är att kraftigt begränsa invandringen, och i största hand den muslimska invandringen. Det är steg nummer ett.

Belinda Olsson: Muslimer skall inte ha så lätt att komma hit. Men blir det inte lätt att du stämplar muslimer till ett hot? Du säger här att du inte gör det.

Jimmie Åkesson: Den muslimska minoriten har växt väldigt kraftigt, och på väldigt kort tid, och det är den snabbast växande befolkningen i Sverige.

Belinda Olsson: Men är det muslimerna som är ett problem, eller är det islamiseringen? För det hänger ju inte alltid ihop. Varenda muslim i Sverige är ju inte varken starkt troende eller går till en moské, eller , förstår du vad jag menar?

Jimmie Åkesson: Jag vet inte riktigt vilka belägg du har för det. Det sägs ofta i den här debatten, men det är aldrig någon som för mig har presenterat några belägg för att de flesta muslimer inte är starkt troende. Jag vet inte om det ser ut så, om man t.ex. tittar på(...)

Belinda Olsson: Men har du belägg för att de flesta muslimer är radikala?

Jimmie Åkesson: Nej, det tror jag inte att de flesta muslimer är, men jag tror att en betydande del är det av undersökningar från t.ex. Storbritannien, inte i Sverige för här undersöker man inte sådana här saker, men i många andra europeiska länder så gör man undersökningar där man ser att ungefär två tredjedelar av muslimerna anser sig vara mer muslimer än t.ex. brittiska, och det tyder på någon form av(...)

Fredrik Malm: Jo men Jimmie(...)

Belinda Olsson: Tror du att Sverigedemokraterna ser muslimerna som ett hot?

Fredrik Malm: Det är klart att Sverigedemokraterna ser muslimerna som ett hot, det är vad hela den här debatten handlar om, att man vill stämpla ut en minoritet i Sverige, man bryr sig inte speciellt mycket om det är en muslim som är i Sverige och jobbar och sliter och kämpar hårt eller om det är en person som är mer extrem. Jag vill återkomma till det som är den viktiga frågan här, att det handlar ju inte om att hela tiden hålla på och hacka på invandrarna i Sverige. Sverigedemokraterna är ett enfrågeparti som finns för att hacka på invandrare, det skall vi ju veta. Det viktiga är ju att vi tar ansvar för de viktiga frågorna som vi står inför, det handlar om att människorna måste kunna lära sig språket när de kommer in på arbetsmarknaden. Problemet är att ni i Sverigedemokraterna är emot den politiken. Ni tycker att det skall bli dyrare att anställa invandrare och göra det svårare för dem att lära sig språket. Då blir ju er politik, den har ju en udd riktad mot de här människorna där ni säger att(...)

Jimmie Åkesson: Vi har vår udd riktad mot er invandringspolitik. Själva grundproblematiken är ju att er integrationspolitik har misslyckats och ni kan inte förklara varför. Jag hävdar att invandringen till

Lunds Universitet

Enheten för medier, kommunikation och journalistik

Sverige har varit för stor på för kort tid, vi har tagit emot fler än vad vi har haft kapacitet att ta hand om, därför har integrationspolitiken misslyckats.

Fredrik Malm: Den här artikeln handlar ju inte om det, den här artikeln handlar ju om att(...)

Belinda Olsson: Då får vi säga tack!